

แนวพระราชดำริทางการเมืองภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕

๔.๑ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตยซึ่งถือกันว่าเป็นอำนาจสูงสุดใช้ในการปกครองประเทศ แต่เดิมนั้นเป็นพระราชอำนาจ โดยสิทธิ์ขาดที่พระมหากษัตริย์จะทรงใช้ตามการปกครองระบอบเดิม ได้เปลี่ยนมาสู่ปวงชนเป็นผู้ใช้ตามระบอบใหม่

ก่อนอื่นควรทำความเข้าใจในการปกครองตามระบอบใหม่ภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองว่าเป็นการปกครองในรูปแบบใด อาจกล่าวได้ว่าเป็นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งการปกครองในระบอบนี้ถือกันว่าอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุด อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจซึ่งใช้ปกครองบังคับบัญชาประชาชนซึ่งอยู่ในรัฐนั้น ๆ เป็นอำนาจที่จำเป็นของรัฐ เพื่อบังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนาจซึ่งอาจเป็นประมุขของรัฐ ประชาชนหรือผู้ทำการปฏิวัติรัฐประหาร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยในรัฐนั้น ๆ เป็นอำนาจที่มีอยู่ในรัฐนั้นแต่รัฐใดถือกันว่ามีอำนาจสูงสุดไม่มีอำนาจอื่นใดในรัฐนั้นมาหักเทียมหรือสูงกว่า (๑)

มีข้อสำคัญไปว่าในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตยเป็นของผู้ใดและใครเป็นผู้ใช้ ในอย่างไรสาระสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีว่า อำนาจของกษัตริย์ในอันที่จะบังคับบัญชาประชาชนนั้นมาจากประชาชน ประชาชน

สมภพ ไตรระกิตย, คำสอนชั้นปริญญาตรีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่องกฎหมายรัฐธรรมนูญ (ภาค ๒) (พระนคร : นำเขียนการพิมพ์ ๒๕๐๒), หน้า ๑๕.

ที่อยู่รวมกันใดตกลงยินยอมยกย่องให้คนหนึ่งคนใดเป็นหัวหน้า เพื่อให้มีหน้าที่ป้องกันคุ้มครอง การที่
ประชาชนยินยอมให้ผู้อื่นใช้อำนาจแทนตนเอง เป็นเพราะมีความนิยมรักใคร่ เคารพนับถือในความปรีชา
สามารถ เมื่อประชาชนเป็น "เจ้าของ" อำนาจบังคับบัญชาหรืออำนาจอธิปไตย เช่นนี้แล้วผู้ปกครอง
บังคับบัญชาก็มีฐานะเป็นเพียงผู้แทนของประชาชนและต้องปกครองประชาชนให้ร่มเย็นเป็นสุข สรุป
แล้วการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญมีหลัก
๓ ประการ ดังนี้

- ๑. อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน
- ๒. ประชาชนได้ทำสัญญากับกษัตริย์เพื่อมอบอำนาจสูงสุดให้กษัตริย์เป็นผู้ใช้
- ๓. กษัตริย์ต้องดำเนินการปกครองตามสัญญา ถ้าละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตาม สัญญาเป็นอันสิ้นสุดลง

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ในพระราชบัญญัติ
รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว ได้ยอมรับหลักการนี้โดยบัญญัติว่า อำนาจสูงสุดของพระราชอำนาจ
ทั้งหลาย ให้มีบุคคลและคณะบุคคลเป็นผู้ใช้อำนาจแทนราชบัลลังก์คือ ๑. กษัตริย์ ๒. สภาผู้แทนราษฎร
๓. คณะกรรมการราษฎร ๔. ศาล นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕
ก็ได้รับรองหลักการนี้เช่นเดียวกันโดยบัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยยอมมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์
ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้น ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ
มีหลักการที่ยอมรับแน่นอนแล้วว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย โดยประชาชนมอบอำนาจในการ
ใช้อำนาจให้แก่ประมุขของรัฐธรรมนูญของไทยคือพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนี้
ในทางใดโดยบ้าง อำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็น ๓ ประการคือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจ
ตุลาการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ๒๔๗๕ บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติ
โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรีและใช้อำนาจตุลาการ
ทางศาลที่ใดทั้งขึ้นตามกฎหมาย ทั้งเป็นหลักการที่ถูกต้อง สำหรับประชาชนนั้นมีโอกาสใช้อำนาจอธิปไตย
ก็โดยกวรวเลือกตั้งผู้แทนของตนทำหน้าที่นิติบัญญัติ และจากสภาส่วนหนึ่งก็ไปทำหน้าที่บริหารจัดตั้งคณะรัฐมนตรี
ต่อไป แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าตามพระราชบัญญัติการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ผู้ใช้

อำนาจนี้แทนราษฎรหาไซ้พระมหากษัตริย์แต่เอง ค่เดียว ไม่ กลับปรากฏาสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติแทนโดยตรง คณะกรรมการราษฎรใช้อำนาจบริหาร

โดยสรุปอาจกล่าวไ้ได้ว่าภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน และประชาชนได้มอบอำนาจนั้นให้พระมหากษัตริย์ใช้แทน

๔.๒ อำนาจและความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ภายใต้การปกครอง ระบอบรัฐธรรมนูญ

ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ การยอมรับในกษัตริย์เป็นประมุขของรัฐมีพระราชอำนาจ โดยเด็ดขาดตามการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สืบเนื่องมาจากการยอมรับนับถือของประชาชนที่มีต่อกษัตริย์ ความรู้สึกที่ว่ากษัตริย์เป็นตัวแทนของพระเจ้าเป็นบุคคลที่สืบสายโลหิตมาจากพระเจ้า เป็นผู้ทรงคุณธรรมสูงส่ง ประชาชนทั้งปวงจึงยินยอมพร้อมใจมอบอำนาจสูงสุดที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลในการปกครองบ้านเมืองให้แกกษัตริย์ ทั้งนี้ ภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว คณะราษฎรจำเป็นต้องเลือกการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยในรูปที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ลักอำนาจของกษัตริย์ลง โดยอยู่ในขอบเขตของกฎหมายสูงสุดของประเทศคือรัฐธรรมนูญนั้นเองทั้งว่าเป็นต้องเลือกการปกครองในรูปนี้เพราะทราบดีว่า ความจงรักภักดีที่มีต่อสถาบันกษัตริย์ในจิตใจของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังมีอยู่อย่างแน่นแฟ้น

การพิจารณาที่ศึกษาหาอำนาจและความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยนิตินัยเป็นประการวิหนึ่ง ควรต้องดูจากกฎหมายสูงสุดของประเทศในขณะนั้นก็คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่คณะราษฎรได้บัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในการปกครองประเทศ ว่าคณะราษฎรได้มองเห็นความสำคัญของสถาบันกษัตริย์แค่ไหน อย่างไร มีความจำเป็นเพียงใดในการปกครองตามระบอบใหม่

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว มาตรา ๓ บัญญัติว่า "กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของประเทศ พระราชบัญญัติ คำวินิจฉัยของศาลคดี การอื่น ๆ ซึ่งจะมีกฎหมายระบุไว้ โดยเฉพาะคดี จะต้องกระทำในนามของกษัตริย์" จึงเห็นได้ชัดเจนว่า คณะราษฎรยอมรับว่าสถาบันกษัตริย์ยังมีความจำเป็นคงมีอยู่ โดยรับว่า พระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศและเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยด้วย

พระราชอำนาจในการรับร่างกฎหมายของกษัตริย์ก็เป็นจุดหนึ่งที่จะศึกษาได้ว่า อำนาจและความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์มีมากน้อยเพียงใด จากมาตรา ๘ บัญญัติว่า "สภาผู้แทนมีอำนาจออกพระราชบัญญัติทั้งหลาย พระราชบัญญัตินั้น เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ประกาศให้ใช้แล้ว ให้เป็นอันใช้บังคับได้" หากกษัตริย์มิได้ประกาศให้ใช้พระราชบัญญัตินั้นภายในกำหนด ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับพระราชบัญญัตินั้นจากสภา โดยแสดงเหตุผลที่ไม่ยอมลงพระปรมาภิไธย ก็มีอำนาจส่งพระราชบัญญัตินั้นคืนมายังสภาเพื่อพิจารณาอีกครั้ง ถ้าสภาลงมติยืนยันตามเดิม กษัตริย์ไม่เห็นพ้องด้วย สภามีอำนาจออกพระราชบัญญัตินั้นให้บังคับเป็นกฎหมายได้" ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่าพระราชอำนาจในการรับร่างพระราชบัญญัติของกษัตริย์ไม่สูง มีผลอะไรมากนัก กล่าวคือ เมื่อกษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติใด ก็มิได้ขัดแย้งใดเพียง ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากสภา มีที่นาสั่ง เกิดต่อไปว่ามีใจกล่าวถึงกำหนดเวลาที่กษัตริย์จะทรงมีสิทธิขยับร่างพระราชบัญญัติที่สภายืนยันตามร่างเดิมได้กี่วัน และระบอบการลงคะแนนเสียงในการลงมติยืนยันตามร่างเดิมนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งนับได้ว่ายังไม่สมบูรณ์ ตามมาตรฐานยอมแล้ว เห็นได้ว่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ถูกลิดรอนไปอย่างมาก เพราะเป็นที่แน่ชัดว่า ร่างพระราชบัญญัติใดที่พระมหากษัตริย์จะทรงใช้สิทธิขยับร่างจะต้องเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากแน่นอนการลงมติยืนยันตามร่างเดิมของสภาซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งประเทศควรจะต้องมีคะแนนเสียง เกือบ แยกกันหรือมากพอสมควร ควรเป็นความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในสภานอกจากนี้แล้ว ระยะเวลาในการพิจารณาพระราชบัญญัติของกษัตริย์ก็ไม่ควรเร่งรัดให้เสร็จภายใน ๑ สัปดาห์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาสั้นเกินไป

นอกจากนี้แล้ว หลักการที่ว่า ผู้ใดจะละเมิดสถาบันกษัตริย์มิได้ก็ เป็นความสำคัญประการหนึ่งของความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ ตามมาตรา ๖ บัญญัติว่า พระมหากษัตริย์จะถูกฟ้องร้องคดีอาญายัง

โรงศาลไม้ไค้ เป็นหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรจะวินิจฉัย พิจารณาอยู่แล้ว คณะราษฎรยอมรับหลักการที่ว่า พระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้แต่บางส่วน มิได้ยอมรับทั้งหมด กล่าวคือ แม้จะ บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดจะฟ้องร้องคดีอาญาพระมหากษัตริย์มิได้ แต่ก็มีเงื่อนไขว่าเป็นหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร ทั้งวินิจฉัย ดังนั้น เมื่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแล้ว เห็นว่า คดีอาญาใด คดีสมคบ รังแก ฟ้องร้อง พระมหา กษัตริย์โดยยอมทำได้ นอกจากนั้นแล้วคดีแพ่งพระมหากษัตริย์ก็อาจจะถูกฟ้องร้องได้ เพราะตามมาตรา ๖ มิได้บัญญัติคุ้มครองไว้

หลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งแสดงถึงความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ก็คือ กษัตริย์ทรงทำผิด ไม่ได้ (The King can do no wrong) กล่าวคือ ประมุขของรัฐก็เป็นกษัตริย์ไม่ควรรองรับวิพากษ์วิจารณ์การบริหารราชการแผ่นดิน ค่ายเหตุนี้การกระทำใด ๆ ของกษัตริย์อันเกี่ยวควยราชการแผ่นดินจึงต้องมีผู้หนึ่งผู้ใดที่มีอำนาจลงนามสนองพระบรมราชโองการ ผู้หนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบสำหรับการกระทำ ของกษัตริย์ในทางรัฐธรรมนูญและเป็นผู้รับการวิพากษ์วิจารณ์แทนกษัตริย์ เพราะกษัตริย์ดำรงฐานะอยู่ เหนือการเมือง การลงนามสนองพระบรมราชโองการ นอกจากจะทำให้ผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการ เป็นผู้รับผิดชอบในการกระทำของกษัตริย์แล้ว ยังเป็นการรับรองพระปรมาภิไธยที่ไค้ลงในเอกสารนั้น ค่าย ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้คณะราษฎรโดยยอมรับซึ่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ ว่า การกระทำใด ๆ ของกษัตริย์ต้องมีกรรมการราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดลงนามค่าย โดยได้รับความยินยอมของคณะกรรมการราษฎร จึงจะใช้ได้ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ

ต่อไปจะไค้พิจารณาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่า อำนาจและความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ คณะราษฎรไค้มองเห็นความสำคัญมากน้อยเพียงใด โดย จะพิจารณาจากหลักการสำคัญ ๆ ดังไค้กล่าวไว้แล้ว

การใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ตามมาตรา ๒ บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยยอมมาจาก ปวงชนชาวสยาม พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ มาตรา ๖, ๗, ๘ บัญญัติต่อไปว่า พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของ สภาผู้แทนราษฎร ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาลที่ไค้ตั้งขึ้น ตามกฎหมาย พิจารณาอยู่แล้ว คณะราษฎรยอมรับว่าพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศและเป็นผู้

ทรงใช้อำนาจสูงสุดของประเทศคือ อำนาจอธิปไตย (นิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ) โดยผ่านทาง
 สถาบันทั้งสาม จะเห็นได้ว่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์มีตามสมควร ซึ่งเป็นหลักการที่ถูกต้อง
 หลักการที่ว่า พระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสักการะผู้ใด จะละเมิดมิได้ ซึ่งแสดงถึงความมั่นคง
 ของสถาบันกษัตริย์ คณะราษฎรโดยยอมรับโดยนิติบัญญัติไว้ในมาตรา ๓ ว่า องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรง
 อยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใด จะละเมิดมิได้ นอกจากนี้โดยยอมรับความมั่นคงของสถาบัน
 กษัตริย์ต่อไปว่า พระมหากษัตริย์ของทรง เป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ทรงดำรง
 ตำแหน่งจอมทัพไทย (๑)

พระราชอำนาจในทางนิติบัญญัติของพระมหากษัตริย์ที่จะทรงใช้ เช่น การยุบสภาผู้แทนราษฎร
 การรับสั่งร่างพระราชบัญญัติ เสด็จออกแสดงถึงอำนาจและความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ในการปกครอง
 ตามระบอบใหม่ที่ทรงจะศึกษาต่อไปตาม มาตรา ๓๕ คณะราษฎรโดยยอมรับพระราชอำนาจในการยุบ
 สภาผู้แทนราษฎร โดยนิติบัญญัติรับรองไว้ว่า พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทน
 ราษฎร เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกใหม่ในพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาเช่นนี้ ต้องมีกำหนดให้เลือกตั้ง
 สมาชิกใหม่ภายใน ๙๐ วัน ส่วนพระราชอำนาจในการรับสั่งร่างพระราชบัญญัติยังไม่สูงมีผลมากนัก
 กล่าวคือ มาตรา ๓๖, ๓๗ บัญญัติว่า เมื่อสภาผู้แทนร่างพระราชบัญญัติขึ้นสำเร็จแล้วให้นายกรัฐมนตรี
 นำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อใดประกาศในราชกิจจา-
 นุเบกษาแล้ว ทานีให้โดยมีรับเป็นกฎหมายได้ ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติ
 นั้น จะได้พระราชทานคืนมายังสภาภายใน ๑ เดือน นับแต่วันให้นายกรัฐมนตรีนำทูลเกล้า ฯ ถวายก็คื
 หรือมิได้พระราชทานคืนมายังสภาภายใน ๑ เดือนนั้นก็ สภาจะต้องปรึกษากันใหม่ และออกเสียงลง
 คะแนนลับ โดยวิธีเรียกชื่อ และถ้าสภาลงมติตามเดิมไซ้ ทานีให้นำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้า ฯ
 ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานลงมาภายใน ๑๕ วันแล้ว

ทานให้ประกาศพระราชบัญญัตินั้นไว้บังคับ เป็นกฎหมายใด พิจารณาแล้วหลักการนี้เกือบจะสมบูรณ์ มี
ขั้นตอนในการบัญญัติร่างกฎหมาย แต่มีโศกเศร้าถึง คณะเสนาบดีในการลงมติยืนยันร่างพระราชบัญญัติเดิม
ว่าไม่มากนักเพียงใด ซึ่งควรมีมากพอสมควรตามที่โศกเศร้าแล้วข้างตน

นอกจากนี้แล้วพระราชอำนาจอื่นที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ คณะราษฎรได้
เล็งเห็นความสำคัญถึงบัญญัติรับรองไว้ตาม มาตรา ๕๒, ๕๓, ๕๔ ว่า ในที่สุดเงินซึ่งจะเรียกประชุม
สภาผู้แทนราษฎรได้ทันทางที่มีได้ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกฤษฎีกาไว้บังคับ ดังเช่นพระราช-
บัญญัติได้

พระมหากษัตริย์ทรงประกาศใช้กฎอัยการศึกตามลักษณะและวิธีการในพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก
พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม ทำหนังสือสัญญาสันติภาพ
สงบศึก และทำหนังสือสัญญาอื่น ๆ กับนา ๆ ประเทศ

สรุปแล้ว พิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕
ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยฉบับแรกที่มีความสมบูรณ์
ไต่มองเห็นถึงอำนาจและความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์พอสมควรแม้จะไม่บริบูรณ์ก็ตาม โศกเศร้าถึง
หลักการสำคัญต่าง ๆ ไว้ เช่น อำนาจในการบัญญัติร่างกฎหมาย การใช้อำนาจอธิปไตย พระมหากษัตริย์
เป็นที่เคารพสักการะ แต่ก็เป็นเพียงพิจารณาจากกฎหมายเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติคณะราษฎรจะกระทำ
ตามกฎหมายหรือไม่เพียงใดเป็นเรื่องที่ควรจะศึกษาต่อไป

๔.๓ พระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวหลังการขึ้นอำนาจ เปลี่ยนแปลงการ
ปกครองปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่ควรแก่การศึกษาพิจารณายิ่งก็คือ พระราชดำริต่อระบอบการปกครองใน
ระบอบรัฐธรรมนูญ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จากการศึกษาเรื่องนี้ยังผลให้เราเห็นทัศนะ
ของพระองค์ท่านต่อการปกครองระบอบเดิมที่ล้มเลิกไปแล้ว คือระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และ
ทัศนะต่อระบอบสังคมนิยมซึ่งเปรียบเสมือนคลื่นทาทายลูกใหม่ที่ซัดเข้ามาอย่างไม่จับส้นควย สิ่งสำคัญ

ที่พึงพิจารณาให้เห็นแจ้งในเรื่องนี้คือ ทักษะของพระองค์ท่านต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ฐานะ
ของพระองค์ท่านในสายตาของคณะราษฎร และในส่วนพระองค์เองทรงมองสถาบันกษัตริย์เป็นอย่างไร
และทรงปรารถนาให้เป็นอย่างไร ทั้งนี้

๔.๓.๑ พระราชดำริต่อกรรมาธิการของคณะราษฎรในการยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงการ
ปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

การพิจารณาพระราชดำริดังกล่าวนี้ได้อาศัยเอกสารสำคัญ ๓ ฉบับ เป็นสำคัญเพื่อแสดงให้เห็น
แนวพระราชดำริที่สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยอมรับว่าหม่อมสมเด็จพระสมบูรณาญาสิทธิราชย์และ
เขาผู้สยบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ทั้งนี้พึงเห็นกว่าเราจะพิจารณากันในแง่พระ
ก่อน เอกสารทั้ง ๓ ฉบับนั้น ฉบับหนึ่งได้แก่ พระราชหัตถเลขาถึงผู้รักษาการพระนครฝ่ายทหาร
ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งมีข้อความดังนี้

"ถึงผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร

ควายไคร่ร้ายความตามสำเนาหนังสือที่ส่งไปยังกระทรวงมรดกฯ คณะทหาร
มีความปรารถนาจะเชิญ เยาวชนจากลัทธิพระนคร เป็นกษัตริย์อยู่ภายใต้พระธรรมนูญ
การปกครองแทนกัน ข้าพเจ้าเห็นแก่ความเรียบร้อยของอาณาประชาราษฎร์ ไม่
อยากให้เกิดเสียเลือดเนื้อ กับทั้ง เพื่อจักรกลโดยละม่อมละมัยไม่ให้ขึ้นชื่อว่า ไคร่ลางด
เสียหายแก่บ้านเมือง และความจริงข้าพเจ้าได้คิดอยู่แล้วที่จะเปลี่ยนแปลงท่านอง
ก็มีพระเจ้าแผ่นดินปกครองตามรัฐธรรมนูญ จึงยอมรับที่จะช่วยเป็นแก้วเช็ก เพื่อ
ให้กรมโยธาธิการตั้งรัฐบาลให้เป็นรูปวิธีเปลี่ยนแปลงตั้งพระธรรมนูญโดยสะดวก เพราะ
ว่าถ้าข้าพเจ้าจะไม่ยอมรับเป็นแก้วเช็ก นานาประเทศคงจะไม่ยอมรับรองรัฐบาล
ใหม่ ซึ่งจะเป็นความสำคัญยิ่งในหลายประการ ความจริงข้าพเจ้าเองในเวลา
ก็ทราบกันอยู่แล้วว่ามีอาการทุพพิกาศและไม่มีลูกสืบวงศ์สกุล และจะไม่ทนนานไป
นานเท่าใด คมกั ทั้งไม่มีความปรารถนามากี่ ใหญ่ ผอูงให้เกินศักดิ์และความสามารถ

ที่จะช่วยพองชาคิของ เราให้เจริญให้ยกหนาเราบ้าง พุคมานั้นเป็นความหวังใจเสมอ

(พระบรมราชาธิบาย) ประชาธิปไตย (๑)

เอกสารอีกฉบับหนึ่งซึ่งนำมาเป็นหลักฐานในการพิจารณาเช่นกัน ได้แก่ เอกสารซึ่ง เป็นพระราชบันทึกของ พระองค์ท่านหม่อมตอ Sir R. Holland ข้าราชการอังกฤษ เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง ของไทย (๒) โคตรทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ Sir Holland เข้าพบเพื่อมีพระราชปฏิสันถาร คุยเรื่องดังกล่าวนี้ เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ ก็จึงอยู่ แลกับส่วนที่ท้าวความถึง เหตุการณ์ เมื่อแรกมีการยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งทำให้เห็นพระราชดำริโคตรแจ่มชัด ว่า ทรงมีพระราชดำริยอมรับการยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงการปกครอง ครั้งนี้จากระบอบสมบูรณาญา- สัตธิราชย์ไปสู่วาระระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุขอย่าง เดิมที ทรงเห็นว่าการ ยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงการปกครอง ดังกล่าวนี้คง เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้ ไม่ว่าจะทรงพระราชทาน รัฐธรรมนูญให้หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพราะทรงตระหนักถึงพลังสมองของ คนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาจาก ต่างประเทศ อันมีโครงสร้างของ ระบบราชการไทยเปรียบประดุจรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ผู้ใดรับ ก้าวศึกษาประจันหน้าฐานของ รูปสามเหลี่ยม ซึ่งมีลักษณะกว้างใหญ่ แต่ทว่าตำแหน่งหน้าเท้าราชการ เปรียบเสมือนยอดแหลมของ รูปสามเหลี่ยม ซึ่งหมายความว่าไม่สามารถหาตำแหน่งบรรจุใหญ่

ประเสริฐ ปัทมสุคนธ์ (รวบรวม) รัชสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (๒๕๑๕ - ๒๕๓๗)

(กทพ. : หางหุ้นส่วนจำกัด ซี. ชุมชุมชาง สิงหาคม ๒๕๓๗), หน้า ๑๓.

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไมโครฟิล์ม F.O. 371/16206

Political Situation in Siam "Notes on Sir R. Holland's Audience with H.M. the King" D. - R. March 3, 1934.

สำเนาการศึกษาได้ (๑) เมื่อเป็นดังนี้ เป็นเหตุให้คนหนุ่มผู้มีความรู้และต้องการเข้ามามีส่วน
รวมในการบริหารราชการแผ่นดินไม่พอใจเป็นอย่างมาก ประจวบกับมีเรื่องเศรษฐกิจตกต่ำ และ
มาตรการแก้ไขเศรษฐกิจตกต่ำคราวนี้ไม่เป็นที่พอใจ การบีบบังคับเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจึง
เกิดขึ้นในที่สุด

เอกสารสำคัญฉบับที่ ๓ คือเอกสารซึ่งเป็นพระราชบันทึกที่ส่งไปยัง Mr. James Baxter
ซึ่งมีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาทางการเงินของไทย เรื่องสถานการณ์ทางการเมืองของไทยอีกเช่นกัน
จริงอยู่แม้จะเป็นพระราชบันทึกในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๒ แต่หาได้แสดงพระราชดำริของพระองค์
ท่านต่อการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญอย่างเต็มที่ ว่าไม่มีระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อีกแล้ว แต่
ต่อไปความพยายามทุกอย่างจะเกิดขึ้นเพื่อการปกครอง ระบอบรัฐธรรมนูญเท่านั้น

เรื่องทำนองนี้ปรากฏเป็นตัวอย่าง เมื่อคราวหลวงประดิษฐมนูธรรมได้รับกา กลาวหา
จากพระองค์เจ้าจรูญศักดิ์ กฤดากร ราชทูตประจำกรุงปารีสว่าเป็นพวกหัวรุนแรงและเป็นภัยต่อ
ประเทศชาติ (Syndicate) หากแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ทรงเชื่อตามรายงานของ
ราชทูต ได้ทรงมีพระราชกระแสว่า "ไม่เชื่อว่านายปรีดีจะเป็น Syndicate หากเราใช้เขา
ให้เหมาะสมควรกับหน้าที่ คนอย่างนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อราชการยิ่ง" (จาก ร. ๘ รด. ๑๐/๑
นักเรียนไทยในต่างประเทศ "พระราชกระแส") จากเรื่องนี่ย่อมแสดงให้เห็นถึงความใจกว้าง
ความหยิ่ง และเข้าใจปัญหาคนหนุ่มผู้เป็นพลังใหม่ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเป็นอย่างไร

๒
สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. ไมโครฟิล์ม F.O. 371/17176 Situation in Siam

"Summary of Letter and Note from the King of Siam to Mr. James Baxter"

Aug 4, 1933.

เมื่อพิจารณาจากลักษณะอักษรแล้ว ว่าทรงมีพระราชดำริยอมรับการบีค่านาง เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ต่อไปควรจะคิดพิจารณาถึงทางพฤตินัยโดยเพ่งเล็งไปที่เหตุการณ์สำคัญอันสะท้อนให้เห็นถึงพระราชดำริที่เกิดขึ้น ตามลำดับ

ประการแรกจะพิจารณาเหตุการณ์สำคัญที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จจากหัวหินนิวัติสู่พระนครตามคำขอร้องของคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร เพื่อมาเป็นองค์ประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ

การก่อกบฏพระราชกฤษฎีกาในเรื่องนี้มีทางเลือกอยู่ ๓ ประการ ประการแรกคือสุ เพราะอย่างน้อยที่สุดทหารที่เข้าจับกุมและทหารทางหัวเมืองคงจะเขารวมควย แต่หากการกระทำดังกล่าว นอกจากจะทำให้พระบรมวงศานุวงศ์ชนชั้นผู้ใหญ่ที่ถูกกักเป็นตัวประกันอยู่ทรงเป็นอันตราย และอาจจะทำให้ถูกเพ่งเล็งว่าทรงเห็นแก่พระญาติวงศ์แล้ว ที่สำคัญก็คือจะเกิดการนองเลือดเนื่องจากคนไทยค่อนข้างกันเอง และผลจากการยินยอมทำให้เกิดการแทรกแซงจากต่างชาติ เรื่องนี้มีทางเป็นจริงได้ ทั้งนี้หากผู้ใดมีโอกาสดำเนินการรายงานประจำปี เหตุการณ์ซึ่งแต่หลังการบีค่านาง เปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ชอถ่ายไมโครฟิล์มจากกองจดหมายเหตุแห่งชาติของอังกฤษ คงจะสังเกตเห็นได้ว่าอังกฤษสนใจปัญหาที่ความมาของการบีค่านาง เปลี่ยนแปลงการปกครอง ครั้งนั้นมาก เนื่องจากหวั่นเกรงต่อการแทรกแซงของประเทศฝรั่งเศสในประเทศไทย ทางเลือกทั้งสามนี้เป็นอันหันไปเพื่อหลีกเลี่ยงผู้ร้ายที่จะตกแก่ประเทศ

ทางเลือกประการที่สอง คือ การสละราชย์สมมติ พระราชดำริที่จสละราชย์นี้ปรากฏทั้งในเอกสารของไทยและของต่างชาติ ในเอกสารของไทยนั้นปรากฏว่าเป็นเอกสารชั้นรอง(Secondary Source) ปรากฏในหนังสือชื่อ ละครการเมือง ผู้เขียนคือนายจำลอง อิทธิกุล (๑) ส่วนในเอกสารของต่างชาตินั้นปรากฏในรายงานประจำปีของอังกฤษ ซึ่งมีสาระสำคัญว่ามีพระราชดำริ

จำลอง อิทธิกุล, ละครการเมือง เล่ม ๑ (พระนคร : โรงพิมพ์วิษิตหอปก รมการพิมพ์ จำกัด สิงหาคม ๒๕๕๒), หน้า ๖๕

จะสละราชย์' แม้จะรู้สึกพอพระราชหฤทัยในวิถีทางที่เกิดขึ้น หากแต่ทรงรู้สึกว้าเหวเสียดาย (๑) ความรู้สึกในชาติที่ยะมานั้นอาจจะเกิดขึ้นจริงก็ได้ และนอกจากนี้ยังมีชาวต่างชาติผู้หนึ่ง คือ Major General Palle Warning ซึ่งอ้างว่าอยู่เมืองไทยมา ๕ ปี ได้ถวายคำแนะนำให้สละราชย์ ภาย (๒) แต่ทว่าเมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาที่มีราชการคึกคักทำให้พันตัว การสละราชย์จะไม่เข้ามาซึ่งผลดีแก่พระองค์เองเลย ทั้ง ๆ ที่ทรงนิยมชมชอบในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ และทั้ง ๆ ที่ทรงเตรียมการหลายอย่างในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง ไปในรูปอื่น การเปลี่ยนแปลงการปกครอง คราวนี้ จะสำเร็จลงก็ยาก มิใช่หากไม่ทรงยื่นมือเข้าช่วยอีกแรงหนึ่ง ภายเหตุอันจึงสมควรที่จะทรงเลือกเอาทางที่สาม คือ ถอยรับเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ และมุ่งจะกระทำดังพระราชกระแสที่ว่า There is no turning back - All efforts must be concentrated on making the Constitution work. เพื่อความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ประการที่สองพิจารณาหาข้อของ คณะราชทูตอัครราชทูตสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และ ทาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อคณะราษฎรและสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น ในการพิจารณาหาที่คงกล่าวนี้จะถือเอา เหตุการณ์กบฏ ร.๖ (๓) เป็นเหตุการณ์สำคัญ

๑. สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. ไมโครฟิล์ม FO. 371/16261 The Situation in Siam

Dorner to John Simon Sept. 21, 1932.

๒. สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. ไมโครฟิล์ม FO. 371/17175 The Situation in Siam

Page. 70.

๓. เพื่อความเข้าใจข้อคึกคักปัญหาไทยเรียกกับกบฏ ร.๖ ตามความเคยปากของ คนส่วนใหญ่ ตั้งแก่นเป็นต้นไป

ในการพิจารณา โดยจะแบ่งออกเป็น ๒ ตอนคือ เหตุการณ์ก่อนยกยวรวรเคช และเหตุการณ์หลังยกยวรวรเคช ทั้งนี้เนื่องจากกัการเกิดยกยวรวรเคชขึ้นเป็นเหตุการณสำคัญ ในแง่ที่ว่า เป็นเหตุการณที่ทำให้บุคคลหลายฝ่าย เกิดอับแคลงใจ มีบาง คนคิดว่า เป็นปฏิกริยาครั้งสุดท้ายของพลิง เภา เพื่อวิงวณรสมอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีบาง คนคิดว่า เป็นความพยายามอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาทางการ เมือง หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการลอบรองอำนาจทางการ เมือง เพื่อให้รัฐบาลดำเนินการสู่จุดมุ่ง หมายของ รสมอบ ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเสียที การพิจารณาหาข้อเท็จจริง ๒ ฝ่ายจึงในหัวข้อนี้ จะทำให้เราเห็น รุ่งพระราชดำริทางการ เมืองอย่างแท้จริงของพระ สมบาทสมเด็จพระปกเกล้า เจ้าอยู่หัว ใคอย่างคึง

อนึ่ง ในกรณีที่มีการพิจารณาข้อเรียกร้องของฝ่ายพระ องค์เจ้าวรวรเคช ๒ ข้อเสียก่อน เพื่อเป็นการเพิ่มความเข้าใจ ในการศึกษา เหตุการณ์และสาเหตุของ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ข้อเรียกร้อง ดังกล่าวมีดังนี้

๑. ต้องจัดการทุกอย่างที่ระออำนาจเขลิ ในประเทศไทยมีพระ สมบาทกษัตริย์ปกครอง ภายใต้ รัฐธรรมนูญชั่วคราวเวลานี้
๒. ต้องดำเนินการ โดยรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง เฉพาะอย่างยิ่งก็คือการตั้งและถอดถอน คณะรัฐบาลต้อง เป็นไปโดย เสียงข้างมาก ไม่ใช่ทำโดยการจับอาวุธดังที่แลวมมา (๑) โดยเหตุนี้คง ยอมให้คณะการเมืองที่รวบรวมกฏหมาย
๓. ข้าราชการซึ่ง อยู่ในตำแหน่งประจำการทั้งทางทหารและพลเรือนต้องอยู่นอกการเมือง เว้นแต่ผู้อยู่ในตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่อยู่ในการเมือง โดยตรงแต่ความข้างตมนั้น ในคดีสิทธิในการพิจารณา การประจำ สมักถือสิทธิการเมืองใด ๆ ที่รวบรวมกฏหมาย แยกทามมี ให้ระออำนาจหรือโอกาสในตำแหน่ง หน้าที่ เพื่อสำมสนับสนุน แะแพร่สิทธิคนนิยม หรือบังคับขู่ เชื้อโดยทางตรงหรือทาง อ้อมิ หนุอื่นถือคามลัทธิ ที่คนนิยมเป็นอันขาด

หมายถึงการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖ โดยพระยาพหลพลพยุหเสนา และคณะทหารบกทหารเรือ ภายหลังจากการยุบสภาของพระยามโนปกรณนิติธาดา

ตำแหน่งฝ่ายทหารตั้งแต่ผู้บัญชาการทหารบก ทหารเรือลง ไปคงไม่มีหน้าที่ในการเมือง

๔. การแต่งตั้งบุคคลในตำแหน่งราชการ จักต้องถือคุณวุฒิ ความสามารถเป็นหลัก ไม่ถือเอาความเกี่ยวข้องในทางการเมือง เป็นตัวประกอบ หรือเป็นเงื่อนไขในการบรรจุหรือเลื่อนตำแหน่ง

๕. การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ ของ นายพรหมบาทสมเด็จพะเจ้าอยู่หัวทรงเลือก

๖. การปกครองกองทัพจักต้องมีหน่วยผสมตามหลักยุทธวิธี เฉลี่ยอาวุธสำคัญแยกกันไปประจำตามท้องที่ มีที่กำลังสวนี่ ทยอยเฉพาะแห่งใดแห่งหนึ่ง (๑)

เมื่อตระหนักถึงข้อเรียกร้อง ๖ ข้างกล่าวนั้นแล้ว จะทำให้เข้าใจ เหตุการณ์ก่อนหน้ากบฏบวรเดช และเหตุการณ์เป็นผลตามมาของกบฏบวรเดชและสิ่งสำคัญเหนือกว่านั้นคือ ทำให้เข้าใจพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นอย่างดี ถึงจะใคร่พิจารณาต่อไป

เหตุการณ์ก่อนกบฏบวรเดช หลังจากการยึดอำนาจโคสสำเร็จและคณะราษฎรได้ทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแล้ว ครั้นต่อมาวันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้โปรดเกล้า ฯ พระราชทานธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว ซึ่งคณะราษฎรได้จัดเตรียมไว้ให้เป็นแม่บทกฎหมายในการปกครองประเทศต่อไป ครั้นวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้มีการเปิดประชุมสมัชชาธิปไตยราษฎรเป็นครั้งแรก สมัชชาธิปไตยเหล่านั้นเป็นสมัชชาสามัญที่ ๑ ตามที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว ๒๔๗๕ ที่ว่านับแต่วันนี้รัฐธรรมนูญเป็นต้น ไปจนกว่าจะถึง เวลาที่สมัชชาสามัญที่ ๒ จะเข้ารับตำแหน่ง ให้คณะราษฎรซึ่งมีคณะผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร เป็นผู้ใช้อำนาจจัดตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นจำนวน ๗๐ นาย เป็นสมัชชาในสภา การประชุมในวันนั้นได้ขอขบับการประชุมของสภาองคมนตรีไปพลางก่อน สมัชชาธิปไตยกล่าวคำปฏิญาณว่าจะสัตย์ต่อคณะราษฎรและจะชวยรักษาหลัก ๖ ประการที่คณะราษฎรกำหนดไว้ให้มั่นคงดังนี้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ๑๔ ตุลาคม : คณะราษฎรกับกบฏบวรเดช (กทม. : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ ก. ก. ๒๕๓๗), หน้า ๒๗.

- ๑. จะตั้งรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลาย เช่นเอกราชในทางการเมืองในทางศาล ในทางเศรษฐกิจของประเทศไว้ให้มั่นคง
- ๒. จะรักษาความเอกราชภายในประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงในสภา
- ๓. จะคงสร้างความสามารถของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลที่จะพยายามหา งานให้ราษฎรทำโดยเต็มความสามารถ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก
- ๔. จะคงให้ราษฎรไม่มีหนี้สินแก่กัน
- ๕. จะคงให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก ๔ ประการ ดังกล่าวข้างต้น

๖. จะคงให้การที่กล่าวอย่าง เดิมนี้แก่ราษฎร (๑)

ในวันเดียวกันนี้เองมีการเลือกตั้งประธานคณะกรรมการราษฎรและคณะกรรมการราษฎร หรืออีกนัยหนึ่งก็คือนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีนั่นเอง ปราบกฏาภิเษกกรรมการราษฎรได้แก่

๑. นายพลเรือตรี พระยาปริชาตยพุทธ	๘. นายพันตรี หลวงพิบูลสงคราม
๒. มหาอำมาตย์ตรีพระยาศิวีสวรรวาจา	๙. นายเนาวตรีหลวงสินธุสงครามชัย
๓. นายพันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา	๑๐. อำมาตย์ตรีหลวงประจักษ์มนูธรรม
๔. นายพันเอก พระยาทรงสุรเดช	๑๑. รองอำมาตย์เอกหลวง เกษสัทภณ
๕. นายพันเอก พระยาอุทิศอุฉกรรจ์	๑๒. รองอำมาตย์เอกคำ สพานุกรม
๖. อำมาตย์เอก พระยาประมวญวิชาพูล	๑๓. นายรอยโท ประยูร ภมรมนตรี
๗. นายพันโท พระประสาธน์พิทยายุทธ	๑๔. นายแหม พหลโยธิน (๒)

แต่หน้าสัง เกศคือตำแหน่งประธานกรรมการราษฎร ได้แก่มหาอำมาตย์โทพระยามโนปกรณ์นิติธาดา ขุนนาง เกาและเป็นที่ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท ซึ่งอย่างน้อยก็สมควรแสดงให้เห็นความปรารถนาดีของ

๑ ประเสริฐ มีหมสุคนธ์ (รวบรวม) เรื่องเดิม, หน้า ๒๐.

๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓.

คณะกรรมการทั้งหมดยังไม่มีการประชุมความเข้าใจกันระหว่างพลังเก่ากับพลังใหม่ แต่ยังคงกล่าวไต่ถาม
รัฐบาลคุณเป็นรัฐบาลซึ่งรวมพวกของคณะกรรมการเมืองเพียงสมาคมเดียวในขณะนั้น
โดยมีพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นผู้นำและผู้สั่งของคณะกรรมการส่วนนี้ไปจากคณะกรรมการ

เราจึงมาวิเคราะห์กันว่า ก่อนเกิดกบฏวรวงศ์มีเหตุการณ์อันใดเกิดขึ้นบ้าง และพระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริในเรื่องนั้น ๆ อย่างไร เหตุการณ์แรก พระยามโน-
ปกรณ์นิติธาดาปิตุสภาและคณะรัฐธรรมนูอย่างมาตราชั่วคราว

การทำพระยามโนปกรณ์นิติธาดาปิตุสภาและคณะรัฐธรรมนูอย่างมาตราชั่วคราวนั้น มีสาเหตุ
สืบเนื่องมาจากความเห็นที่แตกต่างกันในคณะรัฐมนตรีว่า เรื่อง โครงการเศรษฐกิจของหลวงประ
พินธุ์มุนทรรมเป็นสำคัญ

สืบเนื่องมาจากเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ สมาชิกสภาผู้แทนหลายท่านได้อภิปราย
เป็นทำนองสอพลอและแรงรักเรื่องการทำแผนเศรษฐกิจและกาหางานให้ราษฎรทำ ตลอดจนเรื่อง
โครงการเศรษฐกิจตามหลัก ๒ ประการของคณะกรรมการที่โดยปฏิญาณตัวต่อสภา ซึ่งในกาบริหาร
ยอมรับว่าจะรีบดำเนินการโดยจะเร่งรัดทางโครงการเศรษฐกิจขึ้น (๑) คณะราษฎรได้มอบหมาย
งานชิ้นนี้ให้หลวงประพินธุ์มุนทรรมดำเนินการ

สาระสำคัญของโครงการเศรษฐกิจของหลวงประพินธุ์มุนทรรมนี้คั้งนี้ สภาพเศรษฐกิจของไทย
ค่อยพัฒนา ไนสูง เสริมความเจริญก้าวหน้า ลักษณะที่ค่อยพัฒนาเช่นนี้ ทำให้ประชาชนและสังคมส่วนใหญ
ขาดหลักประกันในชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายพวกเขาไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคมเลย สภาพเศรษฐกิจ
เช่นนี้เป็นเพราะว่าไม่เอาเอาทรัพย์สินการชนวนชาติและกำลังคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์เต็มที่ สภาวะ
วิสัยเช่นนี้ทำให้สังคมไทยเต็มไปด้วยคนกาฝากสังคม (Social Parasite) หรือที่เจ้าตำรับ
โครงการเรียกว่าว่า สังคม คนจำพวกนี้ทำให้เกิดภาวะหนักอึ้งของโลกและโดยเฉพาะของไทย
อื่น ๆ ทดองคอยรับมิชอบเลี้ยงดู โดยที่คนพวกนี้มีใฝ่คิดสิ่งใด ก็ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมเลย ฉะนั้น

จึงเสนอให้มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ที่สุดโดยรัฐเข้าไปควบคุมปัจจัยการผลิตอันได้แก่ที่ดิน แรงงานและทุน ผลผลิตที่เกิดจากทรัพยากรเหล่านี้ รัฐต้องควบคุมวางแผนการทำให้ว่าจะเป็นการค้า ภายในหรือภายนอก ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ต่างชาติและบุคคลบางประเภทเอาวิถีเอาเปรียบ แล้ว รัฐจะเป็นผู้แจกจ่ายผลผลิตที่ได้ทั้งหมดนี้ให้กับชนในชาติอย่างเป็นธรรม เพื่อให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว นี้เขาจึงเสนออีกว่า ในการกำหนดการดังกล่าว รัฐยังมีข้อที่คิดที่เป็นนาเป็นสวนและเป็นทักสิกรรม ทั้งหมดเป็นของรัฐ เพื่อนำมาจัดทำเป็นรูปสหกรณ์ การบังคับของรัฐจะชี้ชีวิตการจายภาคยอมแพ้อให้ เป็นเพียงชีวิตของรัฐบาล เสมือนหนึ่งว่าเจ้าของที่ดินมีหุ้นส่วน แต่เป็นหุ้นส่วนที่ไม่ได้สิทธิ์ สำหรับชาวนา ชาวไร่ ชาวสวน ถึงแม้ไปจะไม่ได้อะไรเป็นเจ้าของที่ดิน แต่จะเป็นผู้ทำกินในที่ดิน ๆ รัฐจัดสรรให้ และ บุคคลเหล่านี้จะมีฐานะเป็นข้าราชการของรัฐ ถ้ามีที่ดินให้ประชาชนเป็นข้าราชการของรัฐก็เพราะ ว่าโดยที่คนจะคิดเอง เมืองไทยเวลานี้นิยมขึ้นชอปปิในอาชีพข้าราชการ เป็นที่สุด ข้าราชการของรัฐจะได้ รับเงินเดือนหนึ่งมีใช้เป็นตัวเงินหากแต่เป็นในรูปของตัวเงินหรือบัตรที่ซื้อแทนเงินได้ ตัวเงินและบัตร นี้รัฐใช้ไปเฉพาะในราชการของรัฐบาลเท่านั้น ที่เป็นคั้งนี้เพื่อจะไต่ของราคาถูกเนื่องจากรัฐบาล มีได้เอากำไร ถ้าหากแผนการเศรษฐกิจของชาติดังกล่าวนี้เป็นผลสำเร็จและวิวัฒนาการไปตามลำดับ ขึ้นลงกันได้ เขาเชื่อแน่ว่าสักวันหนึ่งคนไทยจะได้อยู่ในบุญของพระศรีอารีย

โครงการเศรษฐกิจฉบับนี้ที่เขาเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ความเห็นในคณะรัฐมนตรีแตกออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือฝ่ายของหลวงประดิษฐมนูธรรมยืนยันว่า นโยบายเศรษฐกิจของชาติจะต้องมีหลักการที่กินเป็นของรัฐบาลประชาชนเป็นผู้ทำงาน รัฐบาลให้ที่อยู่ ที่กินและคอยควบคุม รัฐบาลจะแจกจ่ายผลผลิตที่ได้ให้ประชาชนเอง แต่อีกฝ่ายหนึ่งคือฝ่ายของพระยา มโนปดถ์ ยืนยันว่าให้ประชาชนมีที่ดินทำกินค้ำค้ำ รัฐบาลจะเข้าแทรกแซงในแง่ให้ความ ช่วยเหลือให้ทาง เศรษฐกิจและทางวิชาการ การชักคั้งนี้ไม่อาจตกลงกันได้ และทางฝ่ายตางยืนยันกราน ว่าหากประกาศของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งออกไปว่าเป็นนโยบายเศรษฐกิจของชาติ อีกฝ่ายหนึ่งจะลาออก ทันที การประชุมในวันนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ ที่ประชุมจึงมีมติให้พระยาพนอลพหุพสุเสนาเป็นผู้ตัดสิน โดยอ้างว่าเป็นหัวหน้าคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (๑)

๑ คำนำเกล้าฯ อธิการคณะรัฐมนตรี บัญชีรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี มี.ย. - มี.ค. ๒๕๑๕, รายงานวันที่ ๒๕ มี.ค. ๒๕๑๕.

ครั้นถึงวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้มีการประชุมเรื่องนั้นอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ พระยาพลพลพยุหเสนา เขารวมประชุมด้วย มีผู้อยู่เชิญพระราชกระแสนของพระยาทสมเกล้าพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมาประกาศในที่ประชุมว่า หากจะประกาศโครงการเศรษฐกิจของชาติโดยให้โครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมแล้วก็ขออย่าได้ประกาศในพระนามของพระองค์ท่าน พระราชกระแสนก็กล่าวนี้ยังมีให้หลวงประดิษฐมนูธรรมส่งจดหมายมาถามว่า ถ้าเช่นนั้นคนจะลาออก พระยาพลพลพยุหเสนา เป็นผู้ประนีประนอมในที่ประชุมโดยกล่าวว่า ให้หรือไว้ก่อนจนกว่าจะมีการตั้งสภาเศรษฐกิจ และให้กรรมการของสภาพิจารณาทั่วทั้งงานนี้ให้ทั่ว เช่นอาจจะไปตั้งงานต่างประเทศ เป็นต้น หากคณะรัฐมนตรีเกรงว่าจะเป็นการชักช้าเสียเวลาถ้ามีความเห็นว่าเป็นที่สมควรสมควรพระราชวินิจฉัยของพระยาทสมเกล้าพระเจ้าอยู่หัว ไปหลวงก่อน และขอให้หลวงประดิษฐมนูธรรมมีความอดทนต่อไปโดยให้ระลึกว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับประเทศชาติมิใช่เรื่องส่วนตัว สรุปแล้วก็คือพระยาพลพลพยุหเสนา ได้เสนอความเห็นของท่านไว้เป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้

๑. ยังไม่ประกาศโครงการของผู้ใดในตอนี้ แต่จะทำในสิ่งที่ควรทำไปก่อน
๒. ส่งคนไปลงนามต่างประเทศ
๓. ตั้งสภาเศรษฐกิจขึ้นมาพิจารณา

ที่ประชุมได้ตกลงกันด้วยเสียงข้างมากว่าจะยังไม่ประกาศโครงการ แต่จะทำในสิ่งที่ควรทำเท่านั้น ในที่สุดที่ประชุมได้ลงมติเห็นด้วยตามโครงการของพระยามโนปกรณนิติธาดา ๑๑ คน คือ พระยาราชวังสัน พระยาศรีวิสารวาจา พระยาวงษานุประพัทธ์ พระยาจาแสนยบดี พระยาเทพวิฑูร พระยาทรงสุรเดช พระประศาสน์พิทยายุทธ หลวงสุนทรสงครามชัย ม.ล.เจษ สนิทวงศ์ ร้อยโทประยูร ภมรมนตรี และพระยามโนปกรณนิติธาดาเอง. มีผู้เห็นด้วยกับโครงการของหลวงประดิษฐมนูธรรม ๓ คน คือ พระยาประมวญวิชาพูล นายแบม พลโยธิน และตัวหลวงประดิษฐมนูธรรมเอง. มีผู้ไม่ออกเสียง ๕ คนคือ เจ้าพระยาธรรมาภัยกัมภีร์ พระยาพลพลพยุหเสนา พระยาฤทธิอัคนี หลวงพิบูลสงคราม และนายคำ ลพานุกรม สรุปก็คือ รัฐบาลถือเอานโยบายของพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นหลัก แต่หาเสียงข้างมากมีความเห็นว่าเป็นไม่ตองประกาศ จึงมิได้มีการประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน (๑) และขอส่ง เอก

เอกสารเดียวกัน รายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒ มี. ค. ๒๔๙๕.

ที่ไกลจากการศึกษาเรื่องนี้คือ เงาแห่งความแตกแยกของ คณะราษฎร ก็เกิดขึ้นแล้ว ความแตกแยก
 ดังกล่าวนั้นมีขึ้นเพียงในคณะรัฐมนตรีด้วยกันเอง เท่านั้น แต่เกิดขึ้นในระหว่างสมาชิกสภาผู้แทน
 และรัฐมนตรี และในระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนด้วยกันเอง ด้วย มีการกระทำประหนึ่ง เป็นการบังคับ
 ชู เชื้ออยู่ในสภาผู้แทน การรททอวรุ ซึ่งเป็น เข้ามามีการปร ประทานพระยามโนปกรณนิติธาดาว่ากระทำการ
 ประหนึ่ง ทรมนต่อหลักการของ คณะราษฎร และพยายามจะหันไปทำการปกครอง ครอบงำขึ้นมา ความ
 สับสนอลเวง ดังกล่าวนั้นทำให้ พระยามโนปกรณนิติธาดากราบบัง คมทูลขอให้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ออกพระวราชกฤษฎีกาปิดสภาและลง ภิ ธรรมนูญธรรมนูญบางมาตราชั่วคราว ฟังนดงแต่นั้นที่
 เมษายน ๒๕๓๖ เป็นต้นไป แล้วรัฐบาลได้ออกแถลงการณ์เรื่อง การปิดสภาและลง ภิ ธรรมนูญ
 บางมาตราว่า...

“รัฐบาลขอแถลงการณ์ต่อประชาชนทราบ เพื่อเป็นที่เข้าใจทั่วกันในเหตุผล
 อันสำคัญซึ่งบังเกิดขึ้น กระทำให้เป็นความจำเป็นต้องปิดสภาผู้แทนราษฎร
 ทั้ง คณะรัฐมนตรีใหม่ และรอการใช้ ธรรมนูญบางมาตรา

ในคณะรัฐมนตรี ณ บัดนี้ เกิดแยกกันเป็นสองพวก มีความเห็นแตกต่างกันและ
 ไม่สามารถที่คล้อยตามกันได้ ความเห็นข้างน้อยนั้นปรารถนาที่จะวางนโยบาย
 เศรษฐกิจไปในทางอันมีลักษณะเป็นคอมมิวนิสต์ ความเห็นข้างมากนั้นเห็นว่า
 นโยบายเช่นนั้น เป็นการตรงข้ามแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวสยามและ
 เป็นที่เห็นได้โดยแน่นอนทีเดียวว่า นโยบายเช่นนั้นจักนำมาซึ่ง ความหายนะแก่
 ประชากรราษฎร และเป็นมหันตภัยแก่ความมั่นคงของประเทศ

ในคณะรัฐมนตรีซึ่งมีรัฐมนตรีถึง ๒๐ คน จะหวังให้มีความเห็นเหมือนกันไป
 ทุกสิ่งทุกอย่าง เสมอไปนั้นไม่ใ้กัจ รังอยู่ แต่ว่าการรัฐบาลจักดำรงอยู่ในความสามารถ
 บริหารราชการแผ่นดินโดยเรียบร้อยแล้ว เป็นความจำเป็นยิ่งที่รัฐมนตรีทุกคน
 จักต้อง เป็นผู้มีความเห็นไปในทางเดียวกันในนโยบายอันสำคัญ ๆ ความเห็น
 ไปของ คณะรัฐมนตรีในเวลานี้ เป็นภาวะอันแสนสุดที่จะทนทานได้ ไมว่าจะ
 อยู่หรือจะเกิดขึ้นแก่บ้านเมืองใดและไม่ว่า จะมีรัฐบาลเป็นอย่างไร

สมาชิกแห่งสภาผู้แทนราษฎรในเวลาอันเลว ก็ประกอบขึ้นด้วยสมาชิกที่แต่งตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ สภาผู้แทนราษฎรในทางนิติบัญญัติ จนกว่าจะได้สภาใหม่โดยราษฎรเลือกตั้งสมาชิกขึ้นมา สภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกแห่งตงตงชนชั้นกราว เช่นน หาคกรว ไมทึะจะเพิ่มวางนโยบายทาง เศรษฐกิจใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงของ เกาอันมีอยู่ชออยู่ ประคอง เป็นการพลิกแผนดิน ส่วนสภาในเวลาอันจะอ้างว่าไม่ไคทำหรือยัง ไม่ไคทำกฎหมายอันมีลักษณะไปในทางนั้นแท้จริงอยู่ แต่ เป็นที่ เห็นใจโดยจักเจเนแจมแจงว่า มีสมาชิกเป็นจำนวนมากอันมีความปรารถนาที่จะทำเช่นนั้น และมีความเชื่อมี สรีรวิธชาติต่อรัฐธรรมนูญอันมีจำนวนชางน้อยในคณะรัฐมนตรี

ความแตกต่างกันในสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ กับ คณะรัฐมนตรีซึ่งมีหน้าที่ในทางบริหารงานเป็นต้นมาอันตรายอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของประเทศ โดยกระทำให้ราชการรักรักษา เกิดความแตกแยกกันในรัฐบาล ก่อให้เกิดความหวาดเสียวและความไม่แน่นอนใจแก่ประชาชนทั่วไป

ฐานะแห่งความเป็นอยู่เช่นนี้ จะปลอญให้คงเป็นต่อไปอีกไม่ไคแล้ว ความปลอญภัยของ ประชาชนเป็นกฎหมายอันสูงสุดไม่ว่าในเขามเมืองใด และโดยคิเช่นนั้นเท่านั้นจึงมีให้รัฐบาลต้องปดสภาและตั้ง คณะรัฐมนตรีใหม่

รัฐบาลขออย่าความขอหนึ่งว่า พระราชกฤษฎีกานี้ให้รอกการให้รัฐธรรมนูญแต่เฉพาะขางมาตราและในนการชวกรว เท่านั้น

วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๖" (๑)

หลังจากที่มีการออกพระราชกฤษฎีกาปดสภาและตั้งรัฐธรรมนูญขางมาตราแล้ว รัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดาได้ประกาศให้พระบรมราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ตามคำแนะนำของ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ เพื่อป้องกันการก่อให้เกิดหรือแม้แต่เพียงพยายามก่อ

ให้เกิดขึ้นซึ่งการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์อันเจกน้ามาสู่ความหายนะและภัยต่อความมั่นคงของประเทศชาติ (๑)
ต่อมาเมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒ รัฐบาลได้ตั้งสภาเศรษฐกิจขึ้นเพื่อเป็นสภาที่ปรึกษาในเรื่อง

เศรษฐกิจตามที่คณะรัฐมนตรีถวายคำปรึกษา โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานของสภานี้ (๒) และ
ในวันที่ ๑๒ เมษายน ปีเดียวกันนั้นเอง รัฐบาลได้จัดการวิหหลวง ประชุมชุมนุมชน ออกนอกประเทศ

การปิดสภาและงดสิทธิรัฐธรรมนูญบางมาตราของพระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นเหตุให้
เสียงวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่าง ๆ นานา แต่ในแง่ที่ว่า จะเป็นการละเมิดบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญหรือไม่
ไมั้น ไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการละเมิดบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ จริง อยู่แม้ในรัฐธรรมนูญจะมีใ้
กำหนดไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ทว่าถ้าคิดในแง่ธรรมเนียมปฏิบัติที่ใช้อยู่ในประเทศที่มีการ
ปกครองในระบอบรัฐสภา หากเกิดกรณีที่มีการขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่าย
บริหารจนไม่สามารถจะรักษาสถานการณ์ไว้ได้ รัฐบาลอาจยุบสภาแล้วให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ จึง
อาจกล่าวได้ว่า การกระทำของพระยามโนปกรณนิติธาดา มิได้เป็นการกระทำที่ละเมิดบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญแต่ประการใด

จุดสำคัญที่ควรพิจารณาคือ พระราชดำริของพระยาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่
ตอการกระทำดังกล่าวของพระยามโนปกรณนิติธาดา การพิจารณาในเรื่องนี้จะหาความไปถึงพระราช
ดำริต่อโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม ตลอดจนพระราชดำริต่อความคิดของหลวง
ประดิษฐมนูธรรมด้วย

เกี่ยวกับกากระทำของพระยามโนปกรณนิติธาดาในการปิดสภานี้ พระยาทสมเด็จพระเจ้า
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชบันทึกไปยัง Mr. Holland ทัพนวนถึง เรื่องนี้ว่า ทรงมีความรู้สึก
เห็นใจพระยามโน ฯ ในกรณีที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นผู้ก่อกบฏทรยศต่อคณะราษฎรและองค์การจระ
วัณรชนประชาชนมา ซึ่ง เป็นเรื่องที่ไม่ยุติ ความจริงแล้วพระยามโน ฯ มิได้มีจิตใจเป็นปฏิปักษ์ต่อ

๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.
๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

คณะราษฎร การปลดและโยกย้ายข้าราชการนั้นเป็นไปตามนโยบายของพระยามโนปกรณ์นิติธาดาที่ว่า
 กองการวาง คนให้เหมาะสมกับตำแหน่งมิใช่พิจารณากันที่แนวความคิด หากว่าพระยามโนฯ มิได้
 แรง เหตุแห่งการกระทำของคณะราษฎร จึงทำให้ หลอกเขาใจไปไกลว่าทำไปเพราะมีปฏิกริยากับคณะราษฎร เรื่อง
 เซนนิพร วัฒสม เสด็จ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ไคทรง เคยหักทวงแล้วแต่หาพระยามโนฯ ไม่ฟัง จน
 กระทบ เกิดเรื่องใหม่คือเรื่องการปัดสาก เพื่อแก้วิกฤตการณ์ ซึ่งพระองค์ท่านทรง เห็นว่าพระยามโนฯ
 ทำผิด ทรงมีพระราชกระแสให้ทวงและวานาจา สมหนทาง อื่นอีกความ (๑) แต่พระยามโนปกรณ์นิติธาดา
 ไม่เลิกความคิดอีกทั้งได้รับแรงหนุนจากนาย Stevens การปัดสากจึง เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (๒)

อนึ่ง ถึงไคทราบแล้วว่ามูลเหตุของการปัดสากนั้นมาจากโครงการเศรษฐกิจของหลวง
 ประดิษฐ์มนูธรรมและแนว ความคิดของหลวง ประดิษฐ์มนูธรรม เป็นเหตุปัจจุบัน จึงควรมาทบทวนกันถึง
 พระราชดำริของพระ วัฒสม เสด็จ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อความคิดและเค้าโครงการ เศรษฐกิจของ
 หลวง ประดิษฐ์มนูธรรมทั้งนี้ เพราะ ก่อนเมื่การปัดสากนั้นพระยามโนปกรณ์นิติธาดาได้ตั้งพิมพ์มุกปกขาว
 โดยอ้างว่าเป็นพระราชวินิจฉัยของพระ วัฒสม เสด็จ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่คัดเค้าโครงการ เศรษฐกิจของ

ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง เห็นว่าไม่ทางอื่นที่คกว่าการปัดสากนั้น
 มิไคทรงบอกว่าทางนั้นคืออะไร แต่เขาใจว่าน่าจะเป็นการลาออกของรัฐบาล แล้วให้มีการเลือกตั้ง
 กันใหม่ตามวิถีทางประชาธิปไตย อนึ่งทว่าน่าจะเป็นเช่นนี้โลกเพราะ พระราชบัณฑิตกษัตริย์ทรงไว้
 ตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๓๔ หลังจากทีพระยาพหลฯ ทำรัฐประหาร ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๖
 แล้ว เขาใจว่าคงจะพูดเป็นทำนองประชก่าในค่อนนั้นพระยามโนฯ จะลาออกเสียก็ได้ เพราะ
 ในไม่ช้า (คือวันที่ ๒๐ มิ.ย. ๓๖) เมื่อพระยาพหลฯ ทำรัฐประหาร พระยามโนฯ ก็คงออก
 จากตำแหน่ง

๒ สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. FO. 371/18206 Notes on Sir R. Holland's
 Audience with H.M. the King D. - R. March 3, 1934.

หลวงประดิษฐมนูธรรมเจดสมาชิกรัฐสภาแทน ซึ่งในขอความสมุทปกขานนี้มีสาระเป็นไปในทำนอง
 คัดค้านเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมอย่างเต็มที่ โดยบอกว่าความคิดเช่นนั้น
 ไม่สอดคล้องมาจากหลวงประดิษฐมนูธรรม หลวงประดิษฐมนูธรรมก็ตอบมาจากสภาสันติสุขยอม
 หมายความว่าขอความในสมุทปกขานนี้แสดงเจตจำนงอย่างเห็นชัดว่า เค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวง
 ประดิษฐมนูธรรมเป็นแผนการปรักการตั้งของลัทธิสังคมนิยม เรื่องสมุทปกขานนี้มีเรื่องพูดกันว่า
 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีใตทรงบันทึกเอง หากแต่พระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นผู้บันทึก
 แล้วรวบรัดเอาว่าเป็นพระราชบันทึกของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จะอย่างไรก็ตาม
 สมุทปกขานมีใจเป็นขอสมัครใจที่จะทำให้เราสืบทราบถึงพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ
 ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว แม้จะเป็นเรื่องจริงว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีใตทรงบันทึกเอง
 แต่หากมีขอมูลอย่างอื่นทำให้เชื่อแน่ว่าพระองค์ท่านมีพระราชดำริตรงกันข้ามกับความคิดใน
 โครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม ขอมูลชิ้นแรกก็คือ การที่ผู้เสนอในที่ประชุมเรื่อง
 เค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ว่า พระ
 บาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชกระแสรับสั่งว่าหากจะมีการประกาศโครงการเศรษฐกิจ
 ของหลวงประดิษฐมนูธรรม ก็ขออย่าได้ประกาศในพระนามของพระองค์ท่าน ซึ่งพระราชกระแส
 ดังกล่าวนี้อาจตีความได้ว่าถ้าประกาศใช้โครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม พระบาท
 สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวอาจจะเสด็จราชยกเป็นไค ซึ่งตามข้อเท็จจริงนั้นจะเป็นไปได้เพราะ
 ปรากฏหลักฐานจากรายงานของทูตอังกฤษว่า มีพระราชประสงค์จะเสด็จราชยกหากมีการรับรอง
 โครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม^(๑) นี้เป็นหลักฐานที่ทำให้เชื่อว่าทรงมีความเห็น
 ชัดแจ้งอย่างรุนแรงในเรื่องเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ
 เมื่อคราวที่มีการต่อรองกับรัฐบาลพระยามหอดลพพยุหเสนาหลังจากมีการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๐

^๑ สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. FO. 371/17175 Political Situation in Siam

"Enclosure in Gurney to Oliphant," 15 July 1933.

มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ แล้ว และพระยาพหลฯ ๑ ได้ไปเฝ้าเพื่อทูลเรื่องการเรียกตัวหลวงประดิษฐ-
มนูธรรมดลหลังจากคราวถูกส่งออกนอกประเทศในสมัยรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดา ครั้ง
นั้นพระยามหามัจฉะพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขานว่าทรงยินยอมให้เรียกกลับมาได้หากว่ารัฐบาลจะไม่
รื้อฟื้นโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมดลขึ้นมาใหม่ (๑) และโดยส่วนพระองค์เอง
ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับหลวงประดิษฐมนูธรรมดลว่าเป็นผู้หลักกาและเป็นผู้นำ จุดยืนของหลวง
ประดิษฐมนูธรรมดลคือ รสรมสภาวของรัฐประชาธิปไตย แต่เขาก็ตระหนักดีว่า รสรมสภาวรัฐจะนำมา
ใช้กับคนไทยในขณะนั้นยังมิได้ แต่หากต้องการให้มีการใช้ รสรมนี้ในเมืองไทยอย่างเร็วที่สุดเท่าที่
จะทำได้ ทรงพิจารณาว่าเค้าโครงเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมดลสูงเกินกว่าหัวสมองของ
คนไทย ซึ่งเพียงแต่จะคิดกันถึงเรื่องการนำลาย รสรมผูกขาดของ คนจีนและการเข้ามาลงทุนของ คน
ต่างชาติเท่านั้น วิชาของหลวงประดิษฐมนูธรรมดลไม่ได้รับคำสั่งไว้ ทั้งนี้เพราะเขามีโครงการ
สร้างไว้ซึ่งสถาบันกษัตริย์ เป็นประการสำคัญอีกประการหนึ่งด้วย (๒)

จากเรื่องพระยามโนปกรณนิติธาดาปิณฑาและงกิจรัฐธรรมนุฎมาจมาตรานี้ เราอาจสรุป
ได้ว่าโดยข้อเท็จจริงแล้วพระยามโนฯ ๑ ห่วงไปด้วยความจริง รักภักดีและความรับผิดชอบของพระ
มหากษัตริย์ ซึ่งเกิดใ้สาคากการที่เป็นเหตุ เร็วหัวแรงในการคัดค้านโครงการเศรษฐกิจของหลวง
ประดิษฐมนูธรรมดล พระยามหามัจฉะพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เองมีพระราชดำริแนวแน่ที่จะไม่ทรงรับ
เค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมดลเป็นอันขาด แต่พระองค์ท่านจะทรงออกโรงเอง
ก็ไม่ได้ เนื่องจากทรง เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งยอมอยู่เหนือการเมือง จึงอยู่

ส่วนงานเสนาธิการคณะรัฐมนตรี รายงานประชุมคณะรัฐมนตรีที่ ๓๓ พระราชกระแส
รับสั่งในเรื่องโครงการเศรษฐกิจ

๒ สถาบันไทยคดีศึกษา มท. FO. 371/17176 Political Situation in Thailand.
"Summary and note from the king of Siam to Mr. James Baxter" D. 4 Aug. 1933.

แม้จะทรงมีศักดิ์โอรสในทรง เที่ยวยกกับการมีศสภของพระยามโนปกรณนิติธาดา แต่หาจะมีใครทรง
 บอกว่าหากมีใครมีภริยาแล้วจะกระทำกบฏวิธีใดที่เหมาะสม และจะรับประกันได้ว่าจะไม่มีการ
 ประกาศใช้โครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมในเมืองไทย อันเป็นการปิดศภของฝ่าย
 บริหารก็มีได้มีรับขวัญไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดซึ่งอยู่ในขณะ
 นั้น หากเป็นเพียงการตีความกฎหมายซึ่งประเทศที่ไชรรมอบรัฐศสภต่างก็เขากิจกันจนเป็นแบบ
 ธรรมเนียบบิ การจัดการกบฏกตกาณในรัฐศสภซึ่งรัฐบาลไม่สามารถจะรักษาสถานกาณไว้ได้
 สิ่งใดที่ขึ้นอยู่กับการตีความมิได้เกิดกาคลายลักบลักนร สิ่งนั้นยอมทำให้คนเกิดอคติได้ตามธรรมชาติ
 ของคน และด้วยเหตุนี้พระยามโน ฯ จึงถูกกล่าวหาว่าละเมิดกตมณูญัตินแห่งรัฐธรรมนูญ ทรมตอ
 หลักการของคณะราษฎรในการที่จจะนำประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และที่สุดก็คือตองการวิรื้อพัน
 รรมอบการปกครองเดิม เหตุการณ์ทั้งสอง พระยาพหลพลพยุหเสนากระทำรัฐประหาร วันที่ ๒๐
 มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖

เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ หลวงพิบูลสงครามพร้อมด้วยคณะทหารซึ่งประกอบด้วย
 ทหารประจำรตมและรถเกราะ พร้อมด้วยคณะพลเรือนซึ่งประกอบด้วยหลวงนฤเบศร์มานิต หลวง
 สิริราชไมตรี นายท้วม บุญเกตุ หลวงโกวิทอภัยวงศ์ เป็นต้น (๑) ได้ทำการบังคับให้พระยา
 มโนปกรณนิติธาดาและคณะรัฐมนตรีกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง แล้วให้หน้าความขึ้นกราบ
 บังคมทูลพระยามหาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่ทรงเปิดศภภาณูแทนราษฎร และเลือกตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่
 ต่อไป โดยใล่อาจเหตุผลของการกระทำครั้งนี้ว่า รัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดามีบริหาร
 ราชการแผ่นดินไปในทางที่จจะนำให้ประเทศชาติดำเนินไปสู่ความหายนะ การบีค่านาจเปลี่ยนรัฐบาล
 ครั้งนี้เพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เป็นเหตุ โดยใล่อาจตัวไว้ว่าหากการนี้ของ ไม่สามารถ

สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๖๓/ไม่ปรวกฎ "พระยาพหล ฯ เม. ทหารบกในนามผู้ก่อการ
 ฝ่ายทหารชี้แจงใญ่ผู้ก่อการฝ่ายพลเรือนเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางกาการเมือง (บังคับให้พระยา
 มโน ฯ และ กรม. ลาออก) ๒๐ มิ.ย. ๒๔๗๖.

คำเนื่งการไ้กั้ททางที่ กั้จะเจ็ญพระยาพหลพลพยุหเสนาขึ้นเป็นผู้นั้กษัตริย์พระนครบริหารราชการแผ่นดิน
ต่อไป(๑)

เมืองหลวงของกา ระพำรัฐประหาร กั้งนั้ยที่ความแตกแยกกันใ้ในระชากร เป็นสำคั้ย
กล่าวคือพระยาพหลพลพยุหเสนาและหลวงพิบูลสงคราม ซึ่งมีความนิยมใ้ในตัวหลวง ประชั้ฐมนุ้ชรรวม
ใ้ไม่พอใจที่พระยาทรงสุร เกษ เป็นตัว เร็วตัวแรง คั้กคามเคา โครง เทรนชุกิจของ หลวง ประชั้ฐมนุ้ชรรวม
ถึงกับเข้า ใจการกระทำของพระยาทรง กั้งนั้ผลใ้ หลวง ประชั้ฐมนุ้ชรรวม กอ ถูกส่งตัวออกนอก
ประเทศ (๒) ความขัดแย้งดังกล่าว เป็นสำ เหตุใ้ หลั้ทหาร เลือ้ยุรวมกอกา รั้ยกอำมาจ เปลี่ยนแปลง
การปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ลาออกจากคณะผู้นั้กษัตริย์พระนคร เนื่องจากการตกลงกันตั้งแต่แรก เมื่อ
รวมตัวกันวาทากนั้ใ้ กอนหนึ่ง ลวออกทุกคนต้อง ลาออกตัว ๒ อนั้ง เรื่งการลาออกของสั้ทหาร เลือ้
นั้มีผู้ใ้ใ้ศึกษา เรื่งนั้บาง กน (๓) ไ้ไ้จาววาทา การลาออกครั้งนั้พระยาพหลพลพยุหเสนาและกลุ่ม
นายทหารหนุ่มเข้า ใจวาทาเป็นแผนกา ของพระยาทรงสุร เกษใ้ในการ รั้กั้กันพระยาพหลพลพยุหเสนา
ออกไป และมุ่งหมายจะใ้ทั้ันเอกพระยาตรีวิธั้สงครามซึ่งต่อมาจะเป็นผู้นั้คกสั้สำคัญคนหนึ่งในเหตุการณ์
กับญวว เลข เขาดำรงตำแหน่ง เจ้ากรมยุทธการทหารบก ทั้ันนี้เพราะพระยาตรีวิธั้สงครามมีความคึก
และอุ้คการ คลายคั้กับพระยาทรงสุร เกษ ซึ่งหมายความวาทา รั้ปฏิบัติกองทั้พบกตามความมุ่งหมาย

เอกสารเกี่ยวกัน

๒. เลื่อกน กุ้ไก้สั้กน ชีวติทางการเมืองของ พ.อ.พระยาอุทถิ์คเนย์ (พระนคร :
สำนักพิมพ์ชั้รินทร์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๕๕

๓. สั้บแสง พรหมบุญ บู้กั้ลั้ทการวิจัยเพื่อหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกา
ปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ และใ้เขียนบทความเรื่ง "สองเลื่อกนปฏิวัติ : ความขัดแย้งทางอุ้คการ"
ลงในวารสารสัง คมศาสตร์ปริทัศน์ นั้ที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (มิ.ย. ๒๕๑๕) หน้า ๒๘ - ๓๔ แต่ความเห็น
ทั้ยกมานันเป็นเนื่อหาอยู่ใ้หน้า ๗๓ - ๗๔.

ของพระยาทรงสุรเดชจะคงมีอยู่ต่อไป และพระยาศรีสิทธิสงครามก็คงจะให้ความสนับสนุนนโยบาย
 ของพระยาโมฬีประณิตินิศาตา เช่นเดียวกับพระยาทรงสุรเดช สรรุปแล้วผู้ศึกษาเรื่องนี้คงจะเห็นว่า
 ว่าแม้พระยาทรงสุรเดชจะวางอุบายไว้เช่นนี้จริง แต่การที่พระยาพลพลพยุหเสนายอมลาออกโดย
 ความสะดวกนั้น เป็นเพราะเขาไม่กล้าหาญทำให้เขาใจใลวการยินยอมลาออกของพระยาพลพลพยุหเสนา
 ไปไม่ตามอำนาจหน้าที่ของหลวงพิบูลสงครามซึ่งเป็นผู้วางแผนการสำหรับรัฐประหารทั้งจากการลาออก
 ของทหารเรือเพียงสี่ภาคเดียวเท่านั้น แผนการนั้นจะเข้าจังหวะในแง่ที่ว่าในระยะที่รอการแต่งตั้ง
 โสภณกำแหงทหารในพระนครส่วนใหญจะตกอยู่ที่มือที่พิบูลสงครามซึ่งมีอำนาจและอาวุโส
 รองลงมา จึงก็เป็นจริงเพราะหลวงพิบูลสงครามได้ฉวยโอกาสทำการรัฐประหารได้สำเร็จเมื่อ
 วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ แต่ทว่าในตอนท้ายเขาก็มองเห็นว่าแผนการลาออกครั้งนี้จะเป็น
 ของผู้ใดแม้ระหว่างพระยาพลพลพยุหเสนาและพระยาทรงสุรเดช และหรือบุคคลอื่นใดก็ตาม

ที่หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมากล่าวถึงก็เพราะเอกสารซึ่งเป็นรายงานประจำของทูตอังกฤษโลกกล่าวถึง
 การลาออกครั้งนี้เหมือนกัน โดยอธิบายว่าพระยาพลพลพยุหเสนาต้องการเรียกหลวงประคิมฐมนูธรรม
 กลับเข้ามาอีกครั้ง ทว่าพระยาทรงสุรเดช พระยาตฤตธักเขย พระประศาสน์พิทยายุทธิ ยอมรับไม่ได้
 โดยอ้างว่าหลวงประคิมฐมนูธรรมมีความคิดในแนวคอมมิวนิสต์ ในที่สุดก็มีข่าวการลาออกเกิดขึ้น ซึ่ง
 ทูตอังกฤษก็โดยเป็นเหมือนกันว่าผู้ใดเป็นผู้วางแผน (๑)

กรณีที่เกิดขึ้นนี้แม้จะมีอาจารย์ไควว่าเป็นแผนของผู้ใด แต่ทว่าสิ่งสำคัญที่ลงไปกว่านั้นก็คือ แสดงถึง
 ความแตกหักเกินกว่าจะประนีประนอมกันได้ ในระหว่างคณะผู้ก่อการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง
 และถ้าหากจะมองความเห็นกันด้วยเหตุผลก็น่าจะเป็นของผู้ใดแล้ว อยากจะเชื่อว่าเป็น
 ของพระยาพลพลพยุหเสนา โดยอำนาจหน้าที่ของหลวงพิบูลสงคราม ทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณา

ตามข้ออ้างของทั้ง ๒ ฝ่ายคือฝ่ายพระยาทรงสุรเดชและฝ่ายพระยาพลพิบูลฯ ข้ออ้างทางฝ่ายพระยาพลพิบูลฯ ก็จะหนักกว่า ทั้งนี้เพราะเราจึงหวั่นพ้อถึงในแง่ที่ว่าอาการภายนอกของสัตว์หารเสียทำให้เกิดสัญญาการทางการเมืองในระหว่างการรื้อการแต่งตั้งใหม่ขึ้น กำลังทหารในพระนครส่วนใหญ่จะตกอยู่ใต้อิทธิพลของหลวงพิบูลสงคราม ซึ่งมีอำนาจและอาวุโสรองลงมาจึงเป็นจริง เพราะหลวงพิบูลสงครามได้ถือโอกาสนี้กระทำการรัฐประหารได้ เป็นผลสำเร็จ และเมื่อตั้งรัฐบาลแล้วก็เรียกตัวหลวงประดิษฐมนูธรรมกลับเข้าจริง พระยาทรงสุรเดชซึ่งได้รับการกล่าวขวัญถึงว่าเป็นขุนสมองของมณฑลพายัพ ทหาร คงจะไม่โง่พอที่จะนึกไม่ถึงสภาพการณ์เช่นนี้แล้ว เป็นผู้วางแผนล่าออกเสียเองให้เข้าทำนองปลาหมอตายเพราะปากได้เป็นแน่

ผู้ก่อการ รัฐประหาร ได้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๖ ภายใต้การนำของพระยาพลพิบูลพิบูลฯ คณะรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลให้เปิดสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๖ ภายหลังจากการรัฐประหาร ได้ ๑๕ วัน พระยาพลพิบูลพิบูลฯ ได้กราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่เฉพาะตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกเท่านั้น และได้เสนอให้สภาผู้แทนราษฎร หารือ เพื่อเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสคัดค้านและพระราชทานหนังสือไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า พระยาพลพิบูลพิบูลฯ เป็นผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และทรงหวังกันว่าสภาผู้แทนราษฎรคงจะมีความเห็นพ้อง และสนับสนุนพระราชดำริ ซึ่งให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติเป็นเอกฉันท์ไว้วางใจให้พระยาพลพิบูลพิบูลฯ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ (๑)

เหตุการณ์สำคัญที่ควรจะกล่าวถึงในสมัยรัฐบาลพระยาพลพิบูลพิบูลฯ นั้นคือ เรื่องการเรียกตัวหลวงประดิษฐมนูธรรมกลับประเทศไทย การที่หลวงประดิษฐมนูธรรมจะกลับเข้าประเทศไทยได้นั้น จะได้รับความเห็นชอบจากองค์ ๓ แห่งประเทศ คือ สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และพระมหากษัตริย์

เมื่อสองคณะแรกเห็นถวญแล้ว นายกรัฐมนตรีจึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงทราบ ใ้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตโดยมีขอบเขตว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมจะต้องยอมคำเน้นตามนโยบายทางเศรษฐกิจซึ่งสภาเศรษฐกิจคณะใหม่ได้วางไว้ และจะไม่รื้อฟื้นโครงการเศรษฐกิจของตนขึ้นมาใช้อีก ซึ่งตามเอกสารปรากฏว่าหลวงประดิษฐมนูธรรมยอมรับเงื่อนไขข้อ ๒ ข้อ จึงเห็นอันว่าหลวงประดิษฐมนูธรรมเกินทางกลับประเทศได้(๑) การกลับมากลานั้นหลวงประดิษฐมนูธรรมได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีลอยและถูกพักฟอกเพื่อให้เห็นประจักษ์ชัดถึงความคิดเห็นจริงตามขอกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ โดยตั้งคณะกรรมการขึ้น ๓ นายได้แก่ ม.จ.วรวุฒิไวยาหาร วรกรรมพรยานนราชสุวัจน และพระยาตรีสังกร ซึ่งคณะกรรมการได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ว่าไม่มีมลทิน และได้นำเรื่อง เสร็จประชุมในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามคณะกรรมการ (๒)

นับตั้งแต่เกิดการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยคณะนายทหารซึ่งมีหลวงพิบูลสงครามเป็นผู้นำ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแสดงความรู้สึกว่ ระบบประชาธิปไตยไทยมิได้เป็นไปตามเป้าหมายที่แท้จริง (๓) ยอนไปคิดถึงพระราชดำริก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองของพระองค์ท่าน ที่พระองค์ท่านยังไม่พระราชทานระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ก็เพราะสมเด็จพระราชประสงค์จะให้มี การเตรียมการให้พร้อมเสียก่อน เท่ากับว่าโดยพระราชหฤทัยที่แท้จริงแล้วนั้นพระราชประสงค์จะพระราชทานระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ แต่เมื่อถึงเวลาที่ประเทศไทย

๑ สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๑๖๓ ประกาศ - แจ้งความ - แดงการณเรื่องการปราบกบฏ (รวบรวม) "รายงานวิทยุเรื่องทหารกับการเมืองของนายพันตรีหลวง รณศิริพิชัย ๒๕ ก.ค.๒๔๗๖"

๒ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ปี ๒๔๗๖ (สมัยที่ ๒) ครั้งที่ ๒๔

๓ สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. FO. 371/17176 Situation in Siam "Summary of Letter and note from the King of Siam to Mr. James Baxter." Date 4th August
โปรดดูในภาคผนวก ข

มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ก็ล้มมีการบีบบังคับกระทำรัฐประหาร โดยคณะนายทหาร
เหตุการณ์ก่อนคือได้เห็นเจตนาของคณะผู้นำประเทศซึ่งมีอิทธิพลทางการเมือง เพียง คณะเดียว คือ
คณะราษฎร ว่าต้องการผูกขาดการปกครองประเทศไว้แต่คณะเดียว

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแบ่งกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมืองในขณะนั้น
ออกเป็น ๒ พวก พวกแรกคือกลุ่มคณะราษฎรฝ่ายทหาร อีกพวกหนึ่งคือกลุ่มคณะราษฎรฝ่ายหลวง
ประคองรัฐธรรมนูญ ทรงเห็นว่า กลุ่มคณะราษฎรฝ่ายทหารนั้น เป็นพวกไม่มีอuctoritasทางการเมืองมัก
จะคิดถึงเรื่องอำนาจของตนมากกว่าเรื่องอื่นใด ในกลุ่มนี้ไม่มีผู้นำที่เข้มแข็งจริงจัง แม้แต่พระยา
พหลพลพยุหเสนาซึ่งมีฐานะเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นก็มีใจมีการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำอย่าง
แท้จริง ทรงเห็นว่ากลุ่มคณะราษฎรฝ่ายทหารมีความจงรักภักดีในพระองค์องค์ การอ้างไว้ซึ่งสถาบัน
กษัตริย์ แต่ทว่าเนื่องจากเป็นพวกที่คำนึงถึงสถานภาพของตนเอง เป็นสำคัญจึงคิดที่จะทำเพื่อหลักการ
ของตนมากกว่าหลักการของชาติ (๑) ส่วนกลุ่มคณะราษฎรฝ่ายหลวง ประคองรัฐธรรมนูญนั้น เป็นกลุ่มที่
บุคคลในคณะมีฐานะและหลงใหลหลวงประคองรัฐธรรมนูญเป็นอย่างไม่มีที่ติ และที่สำคัญอuctoritas
ของบุคคลเหล่านี้ก็ต้องการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสภาอำมาตยาธิปไตย วิธีการอย่างหนึ่งของ
พวกนี้ก็คือหาทางทำลายพวกเจ้า และวางแผนที่ให้พระมหากษัตริย์สละราชสมบัติโดยสมัครใจ (๒)
ลำพังพระยาพหลพลพยุหเสนาเองแล้วมีความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์มาก แต่มีพระราชกระแส
วิจารณ์ว่าโดยพฤตินัยไม่ได้เป็นผู้นำทางการเมืองที่แท้จริง ผู้นำที่แท้จริงกลับกลายเป็นหลวงประดิษฐ
มนูธรรม (๓) ท้ายที่สุดจึงทรงวิตกว่าประเทศไทยจะไม่สามารถปกครองแบบมีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญตามเป้าหมายได้

- ๑ เรื่องเดียวกัน
- ๒ เรื่องเดียวกัน
- ๓ เรื่องเดียวกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เหตุการณ์หลังกบฏวระเคช กบฏวระเคชสมเหลว ข้อเสนอทั้ง ๒ ข้อของฝ่ายกบฏโลกลาว
ถึงมาแล้ว รัฐบาลมีใบบำเพา เหตุการณ์กบฏวระเคชมีความสำคัญต่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ตรงที่ การกบฏครั้งนี้มีผลกระทบกระเทือนต่อพระราชฐานะเป็นอย่างมาก สิ่งที่ทรงพิจารณาในเรื่องนี้
ก็คือ พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อกบฏวระเคช

ก่อนหน้าที่จะมีเหตุการณ์อย่างกบฏวระเคชเกิดขึ้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เคย
มีพระราชบันทึกเรื่องสถานการณ์ทางการเมืองของไทยว่ามีบุคคลประเภทหนึ่งที่มีในระบอบประชาธิปไตย
แบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ใครจะเห็นการไร้ค่าลัทธิ เพื่อเป็นปฏิกริยาเตือน
รัฐบาลให้ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง และจัดทบทวนประติฐนุญธรรมซึ่งพวกเขา
เห็นกันว่า เป็นพวกถืออำนาจทางการเมือง โดยมีพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นเกราะกำบังให้ หรืออีกนัย
หนึ่งจุดประสงค์ของการไร้ค่าลัทธิก็คือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเมืองไปสู่เป้าหมายของประชาธิปไตยมี
พระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ใต้รัฐธรรมนูญโดยแท้จริง ซึ่งในเรื่องการไร้ค่าลัทธิ เพื่อแสดงปฏิกริยา
ต่อต้านนโยบายรัฐบาลและเตือนให้พัฒนาทางการเมืองนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงเห็นด้วย แต่หาทรงย่ำถากการกระทำดังกล่าวบุคคลสามัญต้อง เป็นผู้ไม่มีพวกเจ้า ทั้งนี้เพราะ
จะทำให้เกิดการเข้าใจผิดว่าพวกเจ้าปรารถนาจะรื้อฟื้นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์(๑)

เหตุการณ์กบฏวระเคชที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ นั้น พิจารณาจากฝ่ายกบฏ
ตั้งแต่เริ่มคิดก่อการแล้วอาจกล่าวได้ว่า เป็นไปโดยที่ฝ่ายกบฏจะคิดว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
จะทรงเห็นแก่เห็นงามด้วย ทั้งนี้เพราะตามข้อเสนอ ๒ ประการของฝ่ายกบฏนั้นเมื่อสำเร็จไปในทางเรียบร้อย
ในประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ
และเรียกทรงมีใบบำเพาบรรณาการทหารเข้าเฝ้าของกบฏการเมือง นี้มาเป็นข้อเสนอที่สอดคล้องในพระราช-
ประสงค์ทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่า ไม่เป็นการยากเลยที่ฝ่ายกบฏจะล่วงรู้ถึงพระราชประสงค์ ทั้งนี้เพราะมี

๑ สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. ไมโครฟิล์ม FO. 371/17176. เรื่องเดียวกัน

ข้าราชการวิเศษจำนวนไม่น้อยที่มีความเห็นอกเห็นใจและเข้าข้างฝ่ายกบฏ^(๑) พิจารณาจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งโดยกิตินัยทรงมีฐานะเป็นกลางทางการเมือง แต่โดยพฤตินัยนั้นไม่ปรากฏว่าทรงเข้าข้างกบฏหรือไม่ว่าฝ่ายรัฐบาลเข้าใจพระองค์ท่านว่าอาจจะทรงเข้าข้างฝ่ายกบฏ^(๒) แต่ทางฝ่ายกบฏกลับใจดีพระองค์ท่านเรื่องที่สุดที่พวกหัวดีไปประทับที่สงขลา^(๓) ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายกบฏต่างก็คิดหวังที่จะชิงสถาบันกษัตริย์ ขณะที่เกิดเหตุการณ์กบฏวรวะนะขึ้นนั้น ฝ่ายทหารเรือไกรราบบังคมพูดขอเสนอว่าจะเข้าช่วยฝ่ายกบฏเพื่อจัดหลวงประดิษฐมนูธรรม และถอดพันเอกพระยาพลพลพยุหเสนาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงรับขอเสนอดังกล่าวนั้นเพราะขอมหมายถึงการตัดสินพระราชหฤทัยนำสถาบันกษัตริย์เข้ามาเล่นการเมืองโดยตรง^(๔)

ไปรคานรายละเอียดใน...

ร.ท. จงกลไกรคุณ, ตัวตายแต่ชื่อยัง, (พระนคร : โรงพิมพ์เกื้อกูลการพิมพ์, ม.ป.ป.)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ๑๔ ตุลา : คณะราษฎรกับกบฏวรวะนะ ซึ่งเคยอ้างมาแล้ว

และไม่ใคร่พิมพ์จากสถาบันไทยคดีศึกษา มท. FO. 371/17176 Political Situation

in Siam. Report of Mr. Dorner to Sir John Simon Dated Dec. 27, 1933. ซึ่ง

มองไว้แน่ชัดว่าข้าราชการสำนักองคภูเห็นเป็นใจกับกบฏวรวะนะ

FO. 371/17176 ไม่ใคร่พิมพ์มวนเดียวกัน เรื่องเดียวกัน (คำสนทนากับพระยา

อภิบาลราชไมตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ต่อ Mr. Dorner.)

FO. 371/17176 ไม่ใคร่พิมพ์มวนเดียวกัน เรื่องเดียวกัน

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไม่ใคร่พิมพ์จากสหรัฐอเมริกา Dep't

892.00/115 Political Situation in Siam Arising out of Recent Rebellion.

Report from Kennett. Dated Dec. 7, 1933.

อันที่จริง กรมเนียบการปกครองที่มีพระสมณัตริย์อยู่ที่สยาม เขตจำกัดของกฎหมายรัฐธรรมนูญ
 นั้น พระสมณัตริย์ยอมทรง เป็นอยู่ เห็นอกกฎหมาย และเป็นเหตุให้เขาใจกันว่าอาจจะทรง เขา เกยของกับ
 การเมือง ใดในบัดนี้วิกฤต เหตุการณ์กบฏว ร เชนนี้ก่อกองลาว ไทกา เป็นเรื่องวิกฤต เพราะเป็น
 เหตุการณ์ที่คนไทยพากันเอง ละยสา เหตุจากความคิดทางการเมือง เป็นหน้าที่ความสำหรับ เหตุการณ์
 หากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เพื่อช่วยสถานการณ์ให้ดีขึ้น แทน
 ที่พระปลัดพระองค์ไปส่งขลา จะทรงกระทำไถ่หรือไม่ เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อครั้งที่ว่า เคยทรงมีพระราช
 ประสงค์จะให้มีการต่อรองทางการเมืองขึ้น แต่ไม่ทรงต้องการให้ สิตเจานายพระองค์ก็ คพร องค์หนึ่ง
 เขาไปมีส่วนร่วมเพราะอาจก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันไควา เกิดความพยายามที่จะฟื้นฟูพระสม
 สมบูรณ์ภาพชาติอธิราชชน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ความเห็นว่า เหตุการณ์ครั้งนี้
 หากพระองค์เจาบรร เชนถอนตัวออกเสียก็อาจบรรลุความสำเร็จและประวัติศาสตร์อาจเปลี่ยนโฉม (๑)
 จากกรณีเองที่ทำให้หักกันไควาทรงมีพระราชดำริจะเห็นกบฏว ร เชน เป็นการต่อรองทางการเมือง
 แต่หากกบฏว ร เชนพลาคตรงหักก็ให้พระองค์เจาบรร เชนเป็นผู้นำ ด้วยเหตุนี้ผลดังกล่าวนี้ พระบาท
 สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงต้องเสด็จหนีไปส่งขลาแทนที่จะมีบทบาททางการเมืองอย่างใด อย่างหนึ่ง
 ซึ่งอาจจะมีผลให้สถาบันกษัตริย์ของมัวหมอง

หลัง เหตุการณ์กบฏว ร เชน รัฐบาลประสพภาวะกดดันไม่เขาคายไมออก ๒ ประการ กล่าวคือ
 ๑. กระทบถึง ความจำเป็นของการมีพระสมณัตริย์ในรัฐธรรมนูญ จึงพยายามดึงสถาบันกษัตริย์ไว้
 แต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลมีความระแวงพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทุกพระอิริยาบถด้วยเกรงว่า
 ทรงมีพระราชประสงค์จะฟื้นฟูพระสมณัตริย์ (๒) สำหรับ เรื่องกบฏว ร เชน รัฐบาล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ FO. 371/18206 Notes on Sir
 R. Holland's Audience with H.M. the King D - R. March 3, 1934.

ไม่ใคร่ฟิล์มเรื่องเดียวกัน FO. 371/18206.

ไว้ทั้งชาติเพิ่มขึ้นพิจารณาพิทักษ์นามบรรพคตที่เกี่ยวกับการขงนั้น โดยเฉพาะไม่มีการอุทธรณ์ฎีกา และไม้อุตสาหกิจให้กองทหารเกณฑ์ตนเอง (๑) กงกษวรวรเจริงนี้ความหมายต่อรัฐบาลในแง่เป็นการต่อสู้เพื่อขวงซึ่งอำนาจทางการเมือง มีใจเป็นเครื่องต่อรอง เพื่อยังผลให้มีการพัฒนาการเมืองไปในรูปประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ รัฐบาลจึงมีใจทบทวนนโยบายเสียใหม่ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงนึกหวังต่อภารกิจของรัฐบาล แต่ยังไม่ทรงตั้งความหวังไว้กับการเลือกตั้งที่สมัน นั่นคือการเลือกตั้งระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ว่าการดำเนินไปสู่เป้าหมายแห่งระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง คงจะกิน พันเพราะทรงตั้งข้อสงสัย เกิดไว้วางใจประชาชนมีความไหวตัวและเกิดความรู้สึกต่อต้านหลวงประดิษฐ์ฯ ขึ้นแล้ว (๒) อาจตั้งข้อสงสัย เกิดใจว่าทรงตั้งความหวังต่อการเลือกตั้งคราวนั้นเป็นเพราะ นอกจากการเลือกตั้งจะเป็นวิธีการอย่างหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยแล้ว อาจจะมีหวังอีกควยว่าการเลือกตั้งที่สมันนั้นจะทำให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้มแนว ความคิดต่อต้านแนว ความคิดสังคมนิยมของหลวงประดิษฐ์ฯ พร้อมกันนั้นทรงแสดงพระราชดำริจะเสด็จประพาสต่างประเทศ เพื่อให้โอกาสรัฐบาลทบทวนนโยบาย (๓) และเช่น โอกาสที่จะเสด็จเยือนประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ เพื่อทวงหาประสบการณ์ (๔) แต่การเสด็จประพาสต่างประเทศครั้งนี้เองที่เป็นโอกาสให้ทรงแสดงพระราชประสงค์ของการสละราชสมบัติ

๑ โปรดดูในรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๒๓/๒๔๗๖ (สามัญ) พท.๒ พ.ย. ๒๔๗๖

๒ ไมโครฟิล์มเรื่องเดียวกัน FO. 371/18206.

๓ ไมโครฟิล์มเรื่องเดียวกัน FO. 371/18206.

๔ สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. FO. 371/18208 Foreign Office to Coultas;

July 19, 1934.

๔.๓๒ วิเคราะห์เรื่องการสละราชสมบัติ

การสละราชย์นั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยอมจะทรงกระทำโดยพระองค์เอง โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสภา ทั้งนี้เพราะทรงขึ้นครองราชย์ตั้งแต่สมัยที่ประเทศไทยยังปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งครั้งนั้นได้ทรงรับ "รัชทายาทสำเร็จราชการแผ่นดิน" มิใช่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภามาเป็นองค์ประกอบด้วย แต่ปัญหาที่หนักใจของเรื่องนี้อยู่ที่ว่าการสละราชย์ของพระองค์ท่านเป็นไปตามครรลองของประชาธิปไตยหรือไม่

ในกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการสละราชสมบัติ เมื่อเป็นดังนี้จึงไม่อาจกล่าวไต่ถามการสละราชย์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นไปตามครรลองของประชาธิปไตย แต่หากพิจารณาในแง่เป็นการตีความรัฐธรรมนูญ หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นธรรมเนียมปฏิบัติของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ การสละราชย์ของพระองค์ท่านเป็นไปตามครรลองของประชาธิปไตยด้วยเหตุผล ปัญหาที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความดีของแต่ละบุคคล จึงไม่อาจชี้ชัดลงไปได้จนกว่าจะมีการพิสูจน์การกระทำ เพื่อจะได้ให้เห็นจริงว่าทรงเป็นนักประชาธิปไตยหรือไม่

สิ่งแรกของการพิจารณาคือ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ความหมายของการแสดงพระราชประสงค์พระมหากษัตริย์ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญสละราชย์ไว้อย่างไร สำหรับเรื่องนี้อาจกล่าวได้ว่า ทรงเห็นว่าพระราชประสงค์ของการสละราชย์เป็นพระราชอำนาจในทางการเมืองของพระมหากษัตริย์ คือเป็นอำนาจที่เด็ดขาดบังคับหรือทำให้คณะรัฐมนตรีต้องใคร่ครวญว่าจะเลือกปฏิบัติตามพระราชประสงค์หรือไม่ (๑) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นช่วยพิสูจน์ให้เห็นว่าทรงมีแนวพระราชดำริที่กล้าหาญจริง ทั้งนี้เพราะก่อนหน้าที่จะทรงแสดงพระราชประสงค์สละราชสมบัติได้ทรงไขว่คว้าอย่างอื่นเพื่อผลในทางอื่นบ้างกับรัฐบาลสหภาพอินโดจีนที่ขอร้องให้ประเทศไทยไปส่งเป้าหมาย

สถาบันไทยคดีศึกษา มธ. F.O. 371/17176 Situation in Siam "Summary of Letter and note from the King of Siam to Me. James Baxter" 4 Aug, 1933.

แห่งการปกครอง รัชสมัยพระเจ้าบรมโกศโดยมีพระมหาทักษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง นั่นคือปล่อย
 ชาว เรื่องการแทรกแซงของต่างชาติในกิจการของประเทศไทย โดยมีจุดประสงค์เพื่อขึงขังรัฐบาล (๑)
 เหตุที่ทรงใช้การแทรกแซงของต่างชาติเข้ามาเป็นอาชญาขึงขังรัฐบาลนั้นเนื่องมาจาก ประเทศอังกฤษ
 เคยแถมพรายว่าหากพระมหาธรรมราชาเสด็จสวรรคตแล้ว ๓ สวรรคต ประเทศไทยจะต้องเกิดจลาจลแ
 ซึ่งในภาวะเช่นนั้นอังกฤษจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงกิจการในประเทศไทยทันที ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์
 ประโยชน์ ชีวิตทรัพย์สิน ตลอดจนความปลอดภัยของชนอังกฤษในประเทศไทย (๒) ทรงทราบว่า
 รัฐบาลหัวนเกรงภัยจากการแทรกแซงของต่างชาติมาก และเฝ้าพยายามทำความเข้าใจกับต่างชาติ (๓)
 จนกระทั่งมากรามมังคนทุสธอรงมีพรของศททานคิลคอกกับชาวต่างชาติเป็นการส่วนพระองค์ (๔)
 ฉะนั้นการเรื่องการแทรกแซงจากต่างชาติจะโดยผล และทำให้รัฐบาลประนีประนอมต่อพระองค์
 ภายเรงวาระทรงเป็นพระราชาประสงคของกรุงสุลลระราชย์ แต่ทว่าแผนการของพระองค์ททานลมเหล
 อังกฤษไม่พอใจการปล่อยชาว เช่นนั้น (๕) ทั้งนี้เพราะจะทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์
 ไทยเฉพาะในเรื่องชื่อเสียงของอังกฤษเป็นอย่างมาก การรู้ไว้ควยวาในขณะนั้นประเทศไทยเป็นกำลัง
 พยายามแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในดินแดนแหลมอินโดจีนเพื่อออกมำการณเอเซียสำหรับชาวเอเซียและ

๑ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ F.O. 371/17176 Situation in Siam, "Dormer to Simon, 19 Nov. 1933.

๒ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ F.O. 371/17175 Enclosure in Gurney to Cliphant, 15 July, 1933.

๓ F.O. 371/17175 เรื่องเดียวกัน. Dormer to Simon, 10 July 1933.

๔ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ F.O. 371/18206 Notes on Sir R. Holland's Audience with H.M. the King, 1934. โปรดดูในภาคผนวก ข.

๕ F.O. 371/17176. เรื่องเดิม

เป็นปฏิปักษ์ต่อจักรวรรดินิยมตะวันตก ความ เป็นไปดังนี้เอื้อให้รัฐบาลไทยมีข้อต่อรองมี ประเทศ
อังกฤษแทรกแซงในกิจการของ ประเทศ โดยปริยาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมี ๖๖ ประการโดยมีที่มาของพระมหากษัตริย์ในระบอบ
รัฐธรรมนูญ แต่มีการตีความกันว่าทรงมีหน้าที่ระมัดระวังจักการให้รัฐกิจต่าง ๆ ดำเนินไปตาม
รัฐธรรมนูญ ฉะนั้นจึงทรงมีสิทธิที่จะได้รับการปรึกษาหารือที่ สมัยสนุนและที่ จะตั้ง เคื้อนคัย (๑)

เหตุสุดในการสละราชย์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พิจารณาจาก
บันทึกซึ่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มาซึ่งพันเอกพระยาพหล ๗ ลงวันที่ ๑๔ ต.ค. พ.ศ. ๒๔๗๕
ทรงอ้างว่ารัฐบาลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ไม่จำใจไปเบียดเบียนประนีประนอมต่อ
พระองค์ท่านไม่ว่าเรื่องใด ๆ พอใจที่จะสละพระราชอำนาจเสียทุกอย่าง การใด ๆ รัฐบาลทำไปจน
ถึงที่สุดเสียแล้วจึงกราบบังคมทูลพระกรุณา จึง ไม่มีทางที่จะทรงหักทวงใจได้แก้ไข โดยกระแสพระราช
คำร้องอย่างไร โดยอย่างหนึ่งใด (๒) และจากพระราชหัตถเลขาทรงสละราชสมบัติ ลงวันที่ ๒ มี.ค.
พ.ศ. ๒๔๗๕ ทรงบงไว้อย่างชัดเจนว่าทรงขัดแย้งกับคณะผู้ก่อการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง
พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่มีศรัทธาไม่สถาปนากการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ปกครองภายใต้
อำนาจจำกัดโดยรัฐธรรมนูญ และมีรัฐสภาซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกตั้ง (๓) จากเหตุสุดข้างต้นนี้ทำให้

๑ ทองคอก ลวดยไม่ ๗ อยู่ชยา "พระปกเกล้า ๗ สละราชสมบัติ" วารสารสังคมนศาสตร์
ปริทัศน์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มี.ย. - ส.ค. ๒๕๑๑) หน้า ๘

๒ ศรีกรุง (รวบรวม), "สำเนาหนังสือของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มาซึ่งพันเอก
พระยาพหล ๗ นายกรัฐมนตรี ๑๔ ต.ค. ๒๔๗๕" แดงการณเรื่องพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหา
ประชาธิปกพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ หน้า ๑ - ๒

๓ หนังสือเล่มเดียวกัน พระราชหัตถเลขาทรงสละราชสมบัติ (ความแปลของรัฐบาล)
๒ มี.ค. ๒๔๗๕ หน้า ๓๕๓ - ๓๕๕

สามารถับประเด็นของสาเหตุการสละราชย์ได้ ๒ ประเด็นคือ ประเด็นหนึ่ง เป็นเรื่องของการ
ปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อีกประเด็นหนึ่ง เป็นเรื่องสถานะของพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ
ในพระราชนิพนธ์ที่เป็นข้อเสนอต่อรัฐบาลก่อนที่จะทรงสละราชย์ ได้ทรงหยิบยกให้
เห็นปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ (๑) ปัญหาข้อขัดแย้ง เหล่านี้รวมเป็นสาระสำคัญได้ ๒ ประเด็น คือ

- ๑. การปกครอง ระบอบประชาธิปไตย
- ๒. สถานภาพของพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ

ประเด็นเรื่องการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยนั้น อาจพิจารณาได้จากปัญหาเรื่อง รัฐธรรมนูญ เรื่อง
กฎหมายป้องกันรัฐธรรมนูญ เรื่องการให้เสรีภาพในการพูดและการเขียน และเรื่องสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรประเภท ๒ ประเด็นเรื่องสถานะของพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญนั้น อาจพิจารณา
ได้จากเรื่องพระราชอำนาจที่ยังวางกฎหมายของพระมหากษัตริย์ โดยทรงยกตัวอย่าง เรื่องพระราช-
บัญญัติอากรมรดก พระราชบัญญัติกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา และพระราช-
บัญญัติประมวลกฎหมายอาญาทหารขึ้นเป็นอุทธรณ์ และเรื่องทหารรักษาวัง

๑. ประเด็นเรื่องการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย

เรื่องสำคัญในประเด็นนี้คือเรื่องกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันที่จริงเรื่อง รัฐธรรมนูญนั้นแม้ทรง
ยอมลงพระปรมาภิไธยก็จริง แต่ทรงอ้างว่ามีใตทรงเห็นความขัดแย้ง และทรงพยายามคัดค้านอยู่
ตลอดเวลา กว ขเหตุนั้นอาจจะดำเนินการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ก็กระทำกันอย่างจริงจัง
มิใช่ได้เป็นครั้ง ๆ กลาง ๆ แบบมีใตตั้งใจจะให้เสรีภาพกันอย่างสมบูรณ์ (๒) จะพิจารณาจากปัญหา
สำคัญซึ่งทรงหยิบยกขึ้นมา ดังนี้

โปรดดูในแถลงการสละราชสมบัตินี้แล้ว

๒ เรื่องเดียวกัน

๑. เรื่อง เสรีภาพของประชาชน อันเกี่ยวเนื่องเสรีภาพในการพูด เขียน และโฆษณา และเสรีภาพในการประชุมโดยเปิดเผยและการตั้งสมาคม

พระราชประสงค์ทรงยกเรื่องนี้อาจก็คือ ทรงต้องการให้รัฐบาลยอมให้ตั้งพรรคการเมืองขึ้น แต่ทว่าในชั้นรัฐบาลได้นองตอบพระราชประสงค์ โดยอ้างถึงพระราชกฤษฎีกาที่ ๒/๑๒๕ ลงวันที่ ๓๑ ม. ค. พ. ศ. ๒๔๘๕ ที่พระราชทานมายังพระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นว่าไม่ทรงโปรดให้มีพรรคการเมือง และทรงให้เลิกคณะราษฎรในฐานะเป็นพรรคการเมืองเสีย (๑) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากว่าพรรคการเมืองในความหมายตามพระราชประสงค์แล้ว ทรงหมายถึงพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย (๒) และที่ห้ามมิให้ข้าราชการทหารและตำรวจซึ่งอยู่ประจำการเป็นสมาชิก (๓) เหตุการณ์ในครั้งที่ไม่ทรงโปรดให้มีพรรคการเมือง เมื่อคณะชาติมาขอจดทะเบียนเป็นสมาคมการเมืองขึ้น เป็นเพราะทรงเกรงกลัวความเสียหายเปรียบของคณะชาติเมื่อเปรียบเทียบกับสมาคมคณะราษฎรของคณะราษฎร หากมีการต่อสู้กันทางการเมือง คณะชาติย่อมเสียเปรียบ เพราะบุคคลที่ประกอบขึ้นเป็นสมาชิกสมาคมคณะชาติส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบ้านอายุ ไทน้อยจะเทียบกับสมาชิกของสมาคมคณะราษฎรซึ่งประกอบด้วยข้าราชการประจำทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน อีกทั้งยังเป็นผู้อยู่ในอำนาจทางการเมืองด้วย ฉะนั้นแทนที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงสนับสนุนให้จัดตั้งคณะชาติขึ้นในตอนนั้นก็กลับไม่ทรงเห็นก็เห็นงาม (๔) และความของพระราชกฤษฎีกานี้ทำให้ทรงนำมาเป็นข้อแม้ในการสละราชสมบัติ

๑ เรื่องเดียวกัน

๒ สถาบันไทยคดีศึกษา มท. F.O. 371/17174 Political Situation in Siam.

Dormer's memorandum on the proposed "Nationalist Association" of Siam D.14 Jan. 1933.

๓ ศรีกรุง (รวบรวม) เรื่องเดิม

๔ F.O. 371/17174 เรื่องเดิม

๒. เรื่องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๒

โดยข้อเท็จจริง หลักการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเลือกตั้งปี พ.ศ. ๒๔๘๕ เรื่องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๒ นั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ และรัฐบาลตกลงกันได้ว่าสมาชิกประเภท ๒ นี้ พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของสภาฯ^(๑) โดยรัฐบาลเป็นผู้รวบรวมคุณสมบัติเสนอรายนามให้ทรงเลือก แต่การที่ทรงชูนของพระราชกฤษฎีกาจนถึงกับทรงนำมากล่าวอ้าง เป็นข้อแม้ในการคัดสรรราชชก เพราะเมื่อปฏิบัติจริงทรง เห็นว่าจำนวนสมาชิกที่จะให้ทรงนามจำกัด และไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมดังที่ทรงเสนอไว้ว่าควรเป็นบุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปี และเป็นยูเกยชินกับงานเช่นเคยรับราชการในตำแหน่งชั้นสูง เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นเพราะทรงมีเวลาไม่เพียงพอในการพิจารณาความเหมาะสมของแต่ละคน การที่ต้องทรงลงพระปรมาภิไธยเพื่อประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกาแต่งตั้งจึง เป็นเสมือนถูกจับมัดมือชก^(๒) การดังกล่าวนี้ทำให้ทรงทรงคิดถึงการแก้ไข เมื่อสภาพความเป็นจริงในการเลือกสมาชิกประเภทที่ ๒ เป็นเช่นวานี้ ก็กับการที่รัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักร นับวันที่ ๑๐ ธ.ค. พ.ศ. ๒๔๘๕ บัญญัติว่าการเลือกตั้งสมาชิกประเภทที่ ๑ จะคงไว้ด้วยความยินยอมจากสมาชิกประเภทที่ ๒ ซึ่งอาจจะได้ชื่อว่าเป็นพรรคพวกของรัฐบาล จะคง เป็นไปถึง ๑๐ ปี จะทำให้มองกันไปที่การรัฐบาตดูการดำเนินการ มิได้ให้ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงแก่ประชาชน จึงพระราชทานเสนอให้มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง เพื่อให้เหมาะสม

๑ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงตรองเรื่องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ทำให้เลือกตั้ง ๑/๒ และแต่งตั้งอีก ๑/๒ แทนที่จะเป็น ๒/๓ : ๑/๓ ตามข้อเสนอของรัฐบาลซึ่งปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญ (จากสถาบันไทยคดีศึกษา น.ธ. F.O. 371/18206 Summary of Statements made by H.M. the King of Siam in Conversation with His Britannic Majesty's Vice-Consul at Senggora on Nov. 25 March, 1933).

๒ ศรีกรุง (รวบรวม) "พระราชบันทึกหน้า ๓ - ๖" เรื่องเดิม หน้า ๒๔๔ - ๒๕๐

๒. ประเด็นเรื่องสถานการณ์ของพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ

พระราชบัณฑิตทรงเป็นขอแมงของการสละราชสมบัตินั้น บปรากฏว่ามีหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องของ คชย สถานภาพของพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ แต่ที่สำคัญก็คือเรื่องพระราชอำนาจในการยับยั้ง ร่างกฎหมาย ตามมาตรา ๓๕ แห่งรัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักร ฉบับวันที่ ๑๐ ธ.ค. ๒๕๕๕

ระบุว่า ถ้าพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น จะไ้พระราชทานคืนมายังสภา ภายใน ๑ เดือนนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีทูลเกล้าฯ ถวายก็กั หรือมีใ้พระราชทานคืนมายังสภา ภายใน ๑ เดือนนับถึ สภาจะต้องปรึกษากันใหม่ และออกเสียงลงคะแนนด้วยวิธีเวียนกัน สภาลงมติตามเดิมไซ้ ทานคืนมายังร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง

มหากษัตริย์มีใ้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานลงมภายใน ๑๕ วันแล้ว ทูลใ้ให้ประกาศพระราช บัญญัตินั้นในชั้นกั เป็นกฎหมายได้ สาระดังกล่าวนี้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงเห็น พ้องด้วย ไ้พระราชทานขอเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมเป็น "... ถ้าและสภายุแทนราษฎรลงมติตามเดิม โดยมีเสียงข้างมาก ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด..." (๑) และกัพอักกับจึงทง ที่กำลังมีการ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา และร่างพระราช บัญญัติประมวลกฎหมายอาญาทหาร ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการลงโทษด้วยการประหารชีวิต ไ้ทรงยับยั้ง ว่ากั รมการทูลเกล้าฯ ถวายขอพระราชทานอภัยโทษเสียก่อน ทั้งนี้เพราะเป็นการสืบเนื่องทางความ คึกมาแต่กั เดิมว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นเจ้าชีวิต แดสภาฯ ลงมตียืนยันตามเดิม และใ้ประกาศ ใ้เป็นกฎหมายได้ (๒) กักับร่างกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง คือร่างพระราชบัญญัติอากรมรดก ทรงยับยั้งใ้ให้ เกยอากรแก่ทรัพย์สินหนึ่งตกอยู่แก่ผู้สืบราชสมบัติ ซึ่งความจริงแล้วรัฐบาลกัมีเจตนาเช่นนั้นเพียงแต่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑ ศรีกรร (รวบรวม) "พระราชบัณฑิตทหา ๑๐" เรื่องเดิม หน้า ๒๕๔

๒ เรื่องเดียวกัน, โปรดดูพระราชบัณฑิตทหา ๒๓ - ๒๔ และสนองพระราชบัณฑิตทหา ๒๓-๒๔, หน้า ๓๐๖ - ๓๐๘

มิใคร่จะให้ไปลายลักษณะอักษร เรื่องนี้เป็นเรื่องการเข้าใจผิด ซึ่งในที่สุดเมื่อรัฐบาลแจ้งกระทรวง
ยินยอม(๑)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้วจากลาว ไควา สารของการยับยั้ง ร่างกฎหมายของพระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าฯ นั้น ไม่สำคัญเท่ากับเจตนาที่ต้องการให้มีการรณถึงพระราชอำนาจในการ
ยับยั้ง ร่างกฎหมายของพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้เพราะทรงต้องการ เขาไม่เข้าร่วมในการวินิจฉัยปัญหา
ที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากทรง เห็นว่าสถาบันกษัตริย์มีหน้าที่ที่จะเห็นว่ รั้งการกระทำของรัฐบาล
และของสภาผู้แทนราษฎร เพื่อปกป้องประเทศชาติและประชาชนของพระองค์

นอกจากเรื่องพระราชอำนาจในการยับยั้ง ร่างกฎหมายของพระมหากษัตริย์แล้ว เรื่องทหาร
รักษาวั้งก็เป็นข้อแ่สำคัญอีกข้อหนึ่ง ทรงมีพระราชบันทึกเสนอมีให้รัฐบาลตัดกำลังและตั้งงบประมาณ
ของทหารรักษาวั้ง ความสำคัญของ เรื่องนี้ขึ้นอยู่กับพระราชปณิธานอีกเช่นกัน

นอกจากเรื่องพระราชอำนาจในการยับยั้งกฎหมายของพระมหากษัตริย์และเรื่องทหารรักษาวั้ง
พระราชบันทึกเสนอในเรื่องสมาชิกประเภท ๒ ดังไ้กล่าวมาแล้ว ก็เป็นข้อแ่ที่ทำให้เห็นชัดในเรื่อง
สถานการณ์ของพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่ทรงมีพระราชดำริไม่
ไว้วางใจว่คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และ ๕ จะให้เสรีภาพทางการเมืองอย่างสมบูรณ์
แก่ประชาชน ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเขาไม่เข้าร่วมในการดำเนินการปกครองประเทศให้เป็น
ประชาธิปไตยโดยควย ที่เห็นชัดเขาใจว่านอกจากจะทรง เห็นว่า เป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ผู้ปกครอง
ประเทศโดยจ่ากักอำนาจตามรัฐธรรมนูญแล้ว ยังอาจเป็นเพราะทรงมีวิญญาของนักการเมือง เนื่อง
จากทรงศึกษาและเคยที่บริหารระบอบประชาธิปไตยในแ่งอุคมคติ อีกทั้งทรงพยายามพัฒนาประเทศเพื่อ
รับระบอบการปกครอง แบบ ประชาธิปไตยเมื่อสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญนี้ แ่
คณะผู้ก่อการฯ จะไม่คำนึงถึงว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยทรงพยายามพัฒนาเพื่อ

เรื่องเดียวกัน "ไปรษณูสนองพระราชกระแสให้ทรงไขความขอ ๑ หน้า ๕", หน้า ๕๓๓

เตรียมประเทศรับการปกครอง ระบบประชาธิปไตยก็ตาม แต่อย่างน้อยขอสัญญาของคณะผู้ก่อการ ฯ
 มื่อจะ จะสถาปนากการปกครอง ระบบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์ปกครองภายใต้การจำกัดอำนาจ
 โดยรัฐธรรมนูญ เมื่อเป็นเช่นนี้ คณะผู้ก่อการควรเปิดโอกาสให้พระองค์ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการ
 วินิจฉัยปัญหาสำคัญของประเทศ ครอบงอมของพระเกียรติและพระบรมเชชานุภาพพอสมควร แต่การณที่
 ผ่านมากลับปรากฏว่าคณะผู้ก่อการมิได้ให้ความสำคัญต่อสถาบันกษัตริย์ดังกล่าว กวเห็นพระบาท
 สมเด็จพระปกเกล้า ฯ จึงทรงเสด็จพระราชประสงค์ที่จะเสด็จราชสมบัติ กวหวังจะให้เป็นอาวธมิ่งสืบให้
 รัฐบาลต้องปกครองวิจิตรนิพนธ์โดยหมาย แต่หาอาวธกถานนี้ไซ้ไม่เป็นผลอีกตามเคย จึงต้องทรงเสด็จ
 ราชสมบัติเมื่อวันที่ ๒ มี.ค. พ.ศ. ๒๔๗๕ จะอย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า การเสด็จพระราชประสงค์
 ของการเสด็จราชสมบัติ เป็นการกั้นครั้งสุดท้ายของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงปรารถนาจะให้เกิดการ
 ปกครอง ระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ปกครองภายใต้การจำกัดอำนาจ โดยรัฐธรรมนูญ
 เป็นการยุติทาที่ระหว่างพระองค์ท่านกับคณะผู้ก่อการบีคอำนาจ เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ถึง
 พระราชันที่กว่า ทรงพร้อมที่จะเสด็จอำนาจซึ่งพระองค์ท่านมื่ออยู่แต่ก่อนให้ประชาชนทั่วไป มีใช้ให้แก
 บุคคลหรือคณะใด ๆ เพื่อที่จะใช้อำนาจนั้น ๆ กวสมมุติฐานว่าสิทธิราชย์โดยไม่มีเสียงอันแท้จริงของ
 ประชาชน (๑) แม้การเสด็จพระราชประสงค์ที่จะเสด็จราชสมบัติไซ้ไม่โดยดตรงต่อรัฐบาล
 แต่ก็มีผลทางอ้อมในแง่ก่อให้เกิดประชามติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลของคณะผู้ก่อการ ฯ ความรู้สึก
 เคลือบแคลงใจต่อวิชิการนาประเทศไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยของคณะผู้ก่อการ ฯ ยังมีมาตรา
 จนทุกวันนี้

ศูนย์วิทยุโทรคมนาคม

๔๕ เหตุกาณ์ทางการเมืองตลจจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จราชสมบัติ
 สมค ทพ ระกล่าวถึง เหตุการณ์ทางการเมืองตลจจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
 เสด็จราชสมบัติเสียในบทกวาง ฟงนเพราะการเสด็จราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า ฯ เป็นผลมาจาก

การตรวจราชการเมือง กรมผู้ช่วยที่พระองค์ท่านทรงพยายามจะทำให้รัฐบาลทบทวนนโยบายการวางพื้นฐานทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้อำนาจอำนาจของรัฐธรรมนูญ เมื่อเป็นดังนี้เราพิจารณากันถึงความพยายามในการนำระบอบประชาธิปไตยโดยมาสู่สังคมนไทยของคณะกรรมการวิเคาอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่าได้ไขข้อคิดอะไรแก่เราบ้าง

คณะกรรมการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ทำการวิเคาอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองในขณะที่ยังไม่ถึงเวลาที่ประเทศไทยจะปกครองด้วยระบอบรัฐสภา เมื่อรู้ว่าไม่ถึงเวลายังอยู่ก็อยู่ที่คณะกรรมการพยายามทำอะไรบ้าง เพื่อปูทางให้ประเทศไทยดำเนินไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย จริงอยู่ในแง่เทคนิคในรูปแบบแห่งโครงสร้างทางการปกครองของประเทศได้เปลี่ยนแปลงมาแต่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภาแล้ว อาทิเช่น มีการจัดตั้งสถาบันต่าง ๆ และกระบวนการที่บัญญัติให้มีขึ้นในรัฐธรรมนูญ มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ลอบจรรยาบรรณกำหนดค่าต่าง ๆ อันมีผลต่อการก่อให้เกิดขึ้นซึ่งพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้มีลักษณะที่ข้อมริบว่ามีรูปแบบเป็นประชาธิปไตยทั้งสิ้น แต่ในทางพฤตินัยแล้วคณะกรรมการพยายามปูทางให้ประเทศไทยดำเนินไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างไรบ้าง

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดำรง (๑) ผู้พยายามศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องผลการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการปกครองของไทยภายหลังการวิเคาอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ผลงานของเขาได้ใช้ประโยชน์อย่างสูงสำหรับนักศึกษาที่ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

ศูนย์วิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เขาผู้นั้นคือ นายเกียรติชัย พงษ์พานิชย์ ร.บ. เกียรตินิยม (จุฬา ๖), ร.บ. (จุฬา ๖) ปัจจุบันทำงานเป็นบรรณาธิการข่าวในประเทศ น.ส.พ. บางกอกเว็ลด์ งานเขียนที่กล่าวถึงในที่นี้คือ บทความเรื่องการปฏิวัติ ๒๔๗๕ : มูลเหตุ เหตุการณ์วันปฏิวัติ ผลการปฏิวัติ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการปกครองของไทยหลังการปฏิวัติ ในหนังสือสัปดาห์การเมือง.

ในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา (๑)
 การปกครองของเขายังใช้โครงสร้างเดิม ทว่าบุคคลชนมาก เนื่องจากมีความคล้อยตามความคิดของเขา
 ในเรื่องการปฏิรูปไปสู่การปกครองในระบอบรัฐสภาของไทยในแง่พฤตินัยของคณะผู้ก่อการฯ ตลอด
 ระยะเวลาที่คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือคณะราษฎรมีบทบาทอยู่ คือในราวปี พ.ศ. ๒๔๗๕ -
 ๒๔๘๕ นั้น พฤติกรรมในทางการปกครองหลายประการ เช่น ไปในทางที่จะพยายามจะรวมอำนาจไว้กับ
 คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองและรัฐบาล ขณะนั้นอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากคณะผู้ก่อการ
 เปลี่ยนแปลงการปกครองวางอุดมคติไว้แต่เริ่มแรกหลังการยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงการปกครองว่า
 การศึกษาและความทางการเมืองของประชาชน จะเป็นตัวกำหนดความเป็นความเป็นประชาธิปไตย
 ที่แท้จริง ซึ่งในขณะนั้นคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองตระหนักในความไม่พร้อมของประชาชน แต่
 ความเห็นที่จะพยายามวางแก่พัฒนาการเมืองในลักษณะที่ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีความสำนึกทาง
 การเมืองและรวมกันเป็นพลังทางการเมืองขึ้นมา ก็พยายามสร้างอำนาจฝ่ายบริหารที่เข้มแข็ง
 เช่นมุ่งแสหากำลังสนับสนุนในรัฐสภา จัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหาร
 ในลักษณะที่ฝ่ายบริหารสามารถครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติได้ การแบ่งแยกอำนาจซึ่งเห็นวิธีการในระบอบ
 ประชาธิปไตยจึงเห็นเพียงไปนามเดียวมากกว่า การที่เห็นถึงว่าแท้จริงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต่ออำนาจทาง
 การเมืองยังคงอยู่หรือชนชั้นปกครอง ซึ่งไปแก่การราชการทหารและพลเรือนชั้นผู้นำมากกว่าจะอยู่ที่ประชาชน
 ความบอบช้ำยุติแห่งรัฐธรรมนุญ มีทหารจากฐานทางรัฐธรรมนุญของประเทศอยู่ที่การรักษาความปลอดภัยของ
 ชั้นผู้นำของไทย การเช่นนี้ทำให้เกิดลักษณะของการรวมอำนาจและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐบาล
 ภายใต้วิธีการปฏิวัติ ประเทศไทยจึงตกอยู่ระหว่างประชาธิปไตยกับคตินิยมทางเผด็จการไปในที่สุด สิ่งนี้
 ยังผลสืบเนื่องมาตราบเท่าทุกวันนี้

ตัวอย่างของพฤติกรรมในเรื่องการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ เป็นต้นมา ซึ่งได้โฆษณาของนายเกียรติชัย พงษ์พาณิชย์
 มาอ้างอิง มีอาทิเช่น

นายชัยนันท์ นันทเสน ศึกษาเรื่อง "พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการปกครอง
 ระบอบรัฐธรรมนูญ" ตีพิมพ์ในวารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มี.ย.-ค.ค. ๒๕๑๖), หน้า ๑๔๔-๑๖๔
 ดร. สัมแสง พรหมบุญ ศึกษาเรื่อง "สองเสี้ยนกบฏวัติ : ความขัดแย้งทางอุดมการณ์" ตีพิมพ์
 ในหนังสือวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๖ (มี.ย. ๒๕๑๕) หน้า ๖๔ - ๗๕.